

XXVI ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ПЪРВА РЕДОВНА СЕСИЯ

Стенографски дневник

НА

64. заседание

Вторник, 21 май 1946 г.

(Открито в 16 ч. 3 м.)

Председателствава подпредседателят д-р Пенчо Костурков.

Секретари: Тодор Тихолов и Любен Георгиев

СЪДЪРЖАНИЕ

	Стр.
Съобщения:	
Отпуски	707
Законопроект	707
По дневния ред:	
Законопроект за Държавен застрахователен институт (Първо четене)	707

	Стр.
Говорили: М-р д-р Ив. Стефанов	709
Христо Тодоров	712
Христо Юруков	713
Желю Желев	713
Кръстю Недков	714
Д-р Иван Пашов	716
Дневен ред за следващото заседание	718

Председателствава д-р Пенчо Костурков: (Звъни) Присъствуват законното число народни представители. Обявявам заседанието за открито.

(От заседанието отсъствуват следните народни представители: Александър Ковачев, Али Чепчев, Андрей Пенев, Архангел Дамьянов, Асен Николов, Атанас Добревски, Атанас Биволарски, Билял Дурмазов, Борис Костов, Васил Караджов, Вели Сюлейманов, Векера Клиничарова, д-р Георги Атанасов, Георги Пеев, Димитър Панайотов, Димитър Кънев, Димитър Попов, Димитър Братанов, Дончо Дончев, Драгомир Вълчков, Екатерина Аврамова, Елена Кецкарова, Желязко Стефанов, Здравко Митовски, Иван Станков, Иван Евтимов, Иван Киров, Иван Толчев, Иван Арнаудов, Илия Добрев, Илия Игнатов, Илия Джагаров, Йордан Халачев, Йордан Чобанов, Йордан Панайотов, Йордан Маргенов, Кирил Тонев, Коста Дачев, Коста Крачанов, Костадин Русинев, Кръстю Стойчев, Кръстю Славов, Малию Малев, Марин Маринев, Марин Шиваров, Мария Тотева, Мата Николова, Младен Карталев, Никола Георгиев, Пело Пеловски, д-р Петър Пачев, д-р Сергей Мисирков, Симеон Ковачев, Славен Куцаров, Станимир Гърнев, Стефан Прокопиев, Стою Неделчев, Стоян Недялков, Стоян Николов, Титко Черниколев, Тодор Кръстев, Трайчо Доброславски, Трифон Трифонов, Хайрула Мюмюнов, Хюсеин Еминов и Гюлю Каменов)

Бюрото на Народното събрание е разрешило отпуск на следните народни представители: Драгомир Вълчков — 3 дни, Атанас Добревски — 3 дни, Коста Дачев — 3 дни, Коста Крачанов — 1 ден, Никола Георгиев — 3 дни, Станимир Гърнев — 3 дни, Трайчо Доброславски — 4 дни и Славен К. Куцаров — 12 дни.

Попискал е отпуск народният представител Симеон Ковачев по болест 4 дни. Пред вид на това, че се е ползвал с допустимия по правилника 20 дни отпуск, ще трябва да се гласува исканият от него отпуск.

Когато г-да народни представители са съгласни да се разреши 4 дни отпуск на народния представител Симеон Ковачев, моля, да вдигнат ръка, Мнозинство, Събранието приема.

Постъпил е от Министерството на финансите законопроект за превръщане в лева на сключените в чужда валута животозастраховки при застрахователни дружества в страната.

Законопроектът е напечатан, ще бъде раздален на г-да народните представители и поставен на дневен ред за утрешното заседание.

Пристъпваме към разглеждане на дневния ред за днешното заседание. Първата точка е:

Първо четене на законопроект за Държавен застрахователен институт.

Моля г-на секретаря да прочете законопроекта.

Секретар Тодор Тихолов (с): (Чете)

МОТИВИ

към законопроекта за Държавен застрахователен институт

Г-да народни представители! Съвременният стопански живот е немислим без застраховането. Чрез създаването от него стопанска обезпеченост се въвежда спокойствие и сигурност в стопанската дейност. Имущественото застраховане запазва частните и обществените стопанства от разорение и пропадане. То способствува за запазване здрави клетките на народното стопанство.

За постигане целите, които преследва частният стопански стопанство застраховането, то трябва да се усъвършенствува и се направи годно в най-голяма степен, за да разреши поставените му задачи.

Устройството на застраховането почива на обединяване застрахованите в рискови общности за взаимно носене на общ за всички риск. Общността на застрахованите носи риска на отделния член, или с други думи от вноските на цялата общност се обезщетяват засегнатите от нещастния случай застраховани. Застраховането, като организация, постига целите си чрез организиране на обществена самопомощ и взаимнопомощ.

Застрахователното предприятие е организатор на отделните единици за взаимнопомощване. Тъкмо затова на мястото на частното предприятие може да застане държавата не само без да се отрази това зле на работата, но и да се създадат най-широки възможности за правилното и цялостното развитие на застрахователното дело.

С оглед на това, че застраховането е уредба за обществена полза, то не трябва да се експлоатира като възможност за печалба. Печалбата притъпява способността на застраховането като средство за предвидливост. Държавата има голям интерес да види разпространено крилото на застрахователната защита върху колкото е възможно по-голям брой частни и обществени стопанства. Едно от условията за това е премахване елемента на печалба от цената, по която се дава застраховката. Ставяйки единствен носител на застраховането, държавата трябва да си постави за цел разрешаването на социални задачи, а не печалбите на фирми. Разбира се, застрахователното дело трябва да се изгради като едно рентабилно държавно предприятие на принципа на самоиздръжката.

За едно застрахователно предприятие не е абсолютно необходимо първоначален капитал. При всеки друг вид дейност е необходимо да се вложи в началото капитал в средства за производство. При застраховането няма такива. За начеваща работа застрахователно предприятие все още може да се твърди, че първоначалният капитал има и някаква гаранционна задача. При застрахователно предприятие, което има вече няколкогодишна дейност, гаранционната задача се изпълнява от заделяните технически резерви. Докато при други видове предприятия, с нарастване и разширение на работата, трябва да се увеличава и капиталът, при застрахователните предприятия, с увеличаване и нарастване на работата, капиталът става все по-излишен и първоначалният капитал остава все по-малка част от техническите резерви.

Държавният застрахователен институт ще обхваща по начало:

- 1) частните застрахователни дружества — акционерни и кооперативни;
- 2) застрахователните отдели на Българската земеделска и кооперативна банка — пожар, градушки, добитък и пчели;
- 3) посмъртните застрахователни каси, пръснати сега по разни ведомства и организации често без нужното вешо управление и ръководство.

Събрако това застраховане на едно място, в един държавен институт, ползващ се с голямо доверие на народните среди, спестяванията (резервите) бързо ще се увеличават и ще бъдат влагани в народното стопанство там, дето в дадено време се чувства най-голяма нужда от средства.

Превръщането на спестяванията при застрахователните предприятия в кредит за едни или други нужди, чрез единно държавно застрахователно предприятие, ще може да се извършва в много по-голям обем, с много по-голяма търпелива мощ, като част от един голям стопански план на държавата.

Разбира се, че средствата на Държавния застрахователен институт ще бъдат неприкосновени и ще служат само за прякото си предназначение, но оползотворяването им ще стане по начини, подпомагани осъществяването на стопанските задачи на държавата. Тъкмо осъществяването на тези задачи е най-добрата гаранция за възстановяването и развитието на народното стопанство, а с това и за сигурността на самите застраховки.

Само държавното застрахователно предприятие може да осъществи най-пълно две основни цели: 1) намаляване броя на настъпващите застрахователни случаи и намаляване размера на щетите след настъпване на тези случаи; и 2) развиване на нови клонове на нашето застраховане и същевременно изграждане и до развиване на съществуващите такива.

Това са родостопански цели и задачи, каквито частните застрахователни предприятия не могат да си поставят. Докато застраховането е в частни ръце, то неизбежно ще има характер на търговия — средство за печалба. Съсредоточаването на застраховането в едно държавно застрахователно предприятие ще го превърне в служител на народното стопанство и творчески елемент в държавния стопански план.

Изложените съображения водят логически до заключението, че е необходимо одържавяването на застрахователното дело в страната, чисто провеждане, развитие и усъвършенстване трябва да се повери на един автономен държавен институт.

Като излагам горното, аз ви моля, г-да народни представители, да приемете и гласувате законопроекта, който ви е представен.

Гр. София, 7 май 1946 г.

Министър на финансите: Проф. д-р Ив. Стефанов

ЗАКОНОПРОЕКТ

за Държавен застрахователен институт

Глава I

Исключително право на държавата върху застраховането

Чл. 1. Застраховането става изключително право на държавата и се възлага на Държавен застрахователен институт.

Чл. 2. Държавният застрахователен институт е автономно предприятие и отделна юридическа личност със седалище в София. Той може да открие служби и в други населени места по решение на управителния си съвет.

Чл. 3. Държавният застрахователен институт сключва застраховките по доброволно съгласие със застрахованите, а в случаите, предвидени в нарочни закони, и с задължително тяхно участие.

Чл. 4. След влизането на настоящия закон в сила не могат да се създадат, под каквато и да е форма, застрахователни предприятия. Всякакви договори от застрахователен характер, с изключение на презастрахователните, сключени след влизането на настоящия закон в сила с застраховател извън Държавния застрахователен институт, са нищожни по право.

Чл. 5. Държавният застрахователен институт не може да извършва други действия, освен тия, свързани с застраховането и с управлението и оползотворяването на резервите и фондовете си.

Глава II

За преминаването на заварените застрахователни предприятия върху Държавния застрахователен институт

Чл. 6. От деня на влизането на настоящия закон в сила застрахованите състави и имущества на заварените акционерни застрахователни дружества (български и чуждестранни), взаимно-застрахователни сдружения, малки застрахователни сдружения, на държавните и държавно-автономни застрахователни служби и фондове и съществуващите по силата на особени закони при отделните ведомства и професионални сдружения застрахователни и посмъртни фондове и каси, без включените в Института за обществени осигуровки, преминават изцяло и по право върху Държавния застрахователен институт.

В същия момент акционерните застрахователни дружества (български и чуждестранни) се поставят по право в ликвидация. Ликвидаторите се назначават от Държавния застрахователен институт и имат за задача да разпределят между акционерите обезщетението, предвидено в чл. 8 от настоящия закон.

Всички останали застрахователни сдружения, фондове и каси, упоменати в алинея първа, престават да съществуват самостоятелно.

Областният съд вписва тия обстоятелства в търговския регистър по предложение на института.

Застрахованите състави на съществуващите при отделните ведомства и професионални сдружения застрахователни посмъртни фондове и каси преминават върху института като обособени застраховани състави.

Заварените презастрахователни дружества не се засягат от горните разпоредби и продължават да съществуват под надзора на института. След влизане на настоящия закон в сила те могат да сключат само презастрахователни договори и сделки за управление и оползотворяване на резервите и фондовете си.

Към чл. 6.

Забележка. Приложението на горния член относно съществуващите по силата на особени закони при отделните ведомства и професионални сдружения застрахователни посмъртни фондове и каси може временно да бъде отложено от Министерския съвет по доклад на Държавния застрахователен институт.

Чл. 7. Всички застраховки, сключени до влизане на настоящия закон в сила, западат действието си, съгласно условията, при които са сключени, и преминават по право върху Държавния застрахо-

вателен институт. Държавният застрахователен институт встъпва по право във всички презастрахователни договори, сключени от дружествата, сдруженията, фондовете и касите, включени от него с български и чужди презастрахователи. Държавният застрахователен институт встъпва във всички процеси, заведени от или против включените от него дружества, сдружения, фондове и каси.

Държавният застрахователен институт има право да приспособи застрахованите суми и обезщетения по заварените застраховки, като ги постави в застрахователно техническо съответствие с надлежните резерви и фондове на включените в него дружества, сдружения, фондове и каси.

Чл. 8. На акционерите от акционерни застрахователни дружества (български и чуждестранни) се дава обезщетение до размер на номиналната стойност на акциите им, по преценка на чистото дружествено имущество, според стойността на имотите по обща годишна годишна равностметка за 1943 г., или представена в държавния надзор, ако не е била обнародвана.

Тая оценка се извършва от Държавния застрахователен институт до една година от влизане на този закон в сила.

Ако тази оценка се извърши по-късно, на акционерите се плаща лихва в размер на лихвата, плащана от Българската земеделска и кооперативна банка по спестовните влогове.

Правото на обезщетение се изсрочва в три години от изтичане на срока по алинея първа или от обнародване на оценката по същата алинея, ако тя бъде извършена по-късно. Обезщетението се изплаща от института в пари или в лихвоносни облигации, с падеж, определен от него.

Чл. 9. Вън от това обезщетение, включените в института по силата на настоящия закон дружества, сдружения, фондове и каси, техните членове и служители, както и застрахованите при тях лица, не могат да търсят от българската държава или от Държавния застрахователен институт каквото и да било обезщетение.

Чл. 10. Застрахованите състави и имущества, преминали върху института по силата на чл. 6 от настоящия закон, се поставят под отделно управление до преустройството и включването им в съответния клон на института под ръководството на управители, назначени от същия, които действуват като негови органи, от негово име и за негова сметка.

Управителният съвет на института може да задържи на служба по това отделно управление на преминалите върху него застраховани състави и имущества наличния персонал на съответното дружество, сдружение, фонд или каса.

Глава III

За устройството на Държавния застрахователен институт

Чл. 11. Управлението на Държавния застрахователен институт се извършва от управителния съвет и дирекционен съвет.

Чл. 12. Управителният съвет се състои от:

а) по един представител от министерствата на: Финансите, Земеделието и държавните имоти, Народното здраве и на Социалната политика;

б) по един представител на Българската народна банка и Българската земеделска и кооперативна банка;

в) двама представители на Софийския университет — един от правния отдел и един от държавно-стопанския отдел, посочени от факултетния съвет;

г) управителя, подуправителите и директорите на института. Първите три вида членове на съвета се назначават за три години от Министерския съвет по представяне от съответното учреждение и по доклад на министъра на финансите.

Управителят е по право председател на управителния съвет. В негово отсъствие го замества старшият подуправител.

Чл. 13. Управителният съвет се свиква на заседание най-малко един път месечно. Заседанията му са закони, ако присъствуват поне половината от членовете. Решенията се вземат с мнозинство.

Чл. 14. Управителният съвет на института взема решения по следните въпроси:

а) изработване правилниците и наредбите за приложение на настоящия закон и на отделните закони, по които действа институтът;

б) изработва бюджета на института;

в) изработва застрахователните планове на отделните застрахователни клонове;

г) определя разходите за предпазни мероприятия;

д) решава откриване на нови застрахователни клонове и начините за сключване на застраховките;

е) приема годишните равностметки, сметките „загуби и печалби“ и отчетите на отделните застрахователни клонове;

ж) решава откриването на служби и представителства вън от седалището на института;

з) определя управлението и влагането на резервите и фондовете;

и) взема решения по всички въпроси, предложени му от дирекционния съвет.

Решенията на управителния съвет по точки а, б, д и е подлежат на утвърждение от Министерския съвет.

Чл. 15. Дирекционният съвет се състои от управителя, подуправителите и директорите на института. Той се свиква за заседание най-малко един път седмично.

Функциите на дирекционния съвет, както и на управителя, подуправителите и директорите, се определят от правилника за приложение на настоящия закон.

Чл. 16. Институтът се представлява пред трети лица и пред учрежденията от управителя или натоварено от него длъжностно лице, а пред съдилищата — и от юрисконсултите си. Спогодби по настъпили загуби и по застрахователни спорове могат да се сключат само по решение на дирекционния съвет. Същият съвет има

право да разреши на юрисконсултите да не подават жалби против съдебни решения, засягащи института.

Чл. 17. Начело на института стоят управителят и двама подуправители. Те се назначават и уволняват с указ, по решение на Министерския съвет, по представяне на министъра на финансите.

Начело на отделните застрахователни клонове или на групи от сродни клонове, както и на служби, общи за всички клонове, стоят директори, чийто назначение и уволнение става по решение на управителния съвет на института.

Назначаването и уволняването на началниците на отдели и отделения става от дирекционния съвет по представяне от съответния директор.

Назначаването и уволняването на останалия персонал става от управителя на института, по представяне от съответния директор.

Чл. 18. Длъжностните лица по ведомството на Държавния застрахователен институт имат правата и задълженията на държавни служители и участвуват в пенсионния фонд на същите.

Чл. 19. Заплатите на служителите при института се определят с отделен щат, изработен от управителния съвет и утвърден от Министерския съвет.

Чл. 20. За придобиване на нови застраховки, институтът си служи с дейтели.

Чл. 21. Разходите по издръжка на института се извършват по бюджета, който се приема от управителния съвет и утвърждава от Министерския съвет.

Произвеждането на бюджетните разходи става по особен правилник.

Институтът обнародва годишната равностметка и сметка „загуби и печалби“ в своя годишен отчет. Равностметката се обнародва в „Държавен вестник“.

Чл. 22. Управителният съвет представя чрез министъра на финансите на Министерския съвет отчет за дейността на института, годишната равностметка и сметката „загуби и печалби“ на отделните клонове най-късно до 31 март всяка година.

Чл. 23. Комисията, назначена от министъра на финансите в състав: съветник от Върховната сметна палата, представител на дружеството на акционерите и представител на Института на заклетите експерт-счетоводители, проверява в края на всяка година равностметките, сметките „загуби и печалби“ и отчета на института и прави доклад чрез министъра на финансите на Министерския съвет.

Чл. 24. С одобрението на отчета на управителния съвет от Министерския съвет, управителните органи на института се освобождават от отговорност за отчетната година.

Това освобождаване от отговорност има сила само по отношение на обстоятелства, отбелязани в отчета на управителния съвет, равностметката и сметките „загуби и печалби“, както и в доклада на контролната комисия.

Чл. 25. Отделните застрахователни клонове на института са финансово самостоятелни и сметководно обособени. Разходите за общите служби на института се разпределят върху отделните застрахователни клонове по начин, определен с наредба на дирекционния съвет, одобрен от управителния съвет.

Чл. 26. При института се образува общ запасен фонд. Неговите средства се използват само за следните цели:

а) заемообразно отпускане на суми на отделните застрахователни клонове при поява на случаен и преходен недостиг. Извън тези суми не могат да се прехвърлят средства от един застрахователен клон в друг;

б) извършване на мероприятия за предотвратяване на застрахователните случаи или за намаляване на щетите. Разходите по тези мероприятия не могат да надхвърлят половината от годишните приходи на общия запасен фонд;

в) извършване на мероприятия, които са от общ интерес за всички застрахователни клонове при института.

Чл. 27. Заделенето на необходимите технически резерви по разните застрахователни клонове става въз основа на изработените от управителния съвет застрахователни планове.

Чл. 28. Средствата на разните застрахователни клонове се обличат в печности и влогове по решение на управителния съвет.

Чл. 29. От излишъците на застраховката градушка, добитък, пчели се отнасят всяка година по 10 на сто в общия запасен фонд. От излишъците на всички останали застрахователни клонове в общия запасен фонд се отнасят 60 на сто, а останалите 40 на сто се отнасят в приход на държавното съкровище.

Глава IV Наказателни разпоредби

Чл. 30. Който сключва или посредничи за сключване на застраховки след влизане в сила на настоящия закон със застраховател извън Държавния застрахователен институт, се наказва с глоба от 50.000 до 500.000 лв.

Чл. 31. Който дава неверни сведения за сметките, правата или задълженията на дружествата, сдруженията, фондовете и касите, включени в Държавния застрахователен институт, или укрива техни активи, или посочи несъществуващи техни пасиви, или ги посочи в размер по-голям от действителния, се наказва със строг тъмничен затвор и глоба от 100.000 до 1.000.000 лв.

Глава V Особени и преходни разпоредби

Чл. 32. Държавният застрахователен институт и издаваните от него полици се освобождават от данъци, налози, бери и гербови даноци.

Чл. 33. Върху вземания от застраховки по „живот“, „злотополука“, „болест“ или „инвалидност“, доколкото не надвишават 100.000 лв.,

не може да се налага заповест и извършва принудително изпълнение, нито да се събира данък върху имоти, придобити по безвъзмезден начин.

Чл. 34. Всички прехвърляния на акции, издадени от акционерни застрахователни и презастрахователни дружества, извършени след 9 септември 1944 г., са нишожни по право.

Прехвърлянето на акции на презастрахователни дружества, след влизане на закона в сила, може да стане само след като държавният застрахователен институт е отказал да ги купи.

Чл. 35. Държавният застрахователен институт има право да предяви иск за унищожаването изцяло или отчасти на всички спогодби за обезщетение на щети, сключени недобросъвестно между застрахователните дружества и застрахованите след 9 септември 1944 г.

За тия искания се допуска обезпечение без гаранция.

Чл. 36. На отделните застрахователни дружества, сдружения, фондове и каси, подлежащи на включване в института, се забранява след обнародване на настоящия закон в „Държавен вестник“:

а) да прехвърлят върху трети лица каквито и да било свои имоти и права;

б) да преценяват активите и пасивите си;

в) да отпускат каквито и да било аванси на свои инспектори и дейтели с дебитни салда;

г) да назначават нови чиновници, инспектори и дейтели, както и да увеличават заплатите им или да им дават извънредни възнаграждения, освен даваните дотогава или законоустановените в последствие;

д) да поемат каквито и да било нови задължения, освен по застраховките.

Считат се недействителни спрямо Държавния застрахователен институт изброените по-горе сделки, ако са извършени след 1 април 1946 г.

Чл. 37. Прослуженото време в частните застрахователни предприятия се зачита за класиране и пенсия, като се прехвърлят в Държавния пенсионен фонд всички вноски, направени в фонда О. О. и в Касата за умствените работници. Това се отнася и за ония застрахователни дейтели, които са оформили положението си според разпореденията на закона за застрахователните дейтели.

Чл. 38. Служителите на Държавния застрахователен институт се подбират предимно измежду персонала на дружествата, учрежденията, сдруженията, фондовете и касите, включени в института, и от персонала на учрежденията за Държавен надзор върху частните застрахователни предприятия.

Чл. 39. Съкратените служители при включването на застрахователните предприятия и уредби в института се ползват с придобитите права по трудовите закони, както и с тия, придобити по вътрешните правилници на отделните предприятия, освен ако са уволнени за фашистка дейност.

Чл. 40. Правата на дейтелите по сключени от тях застраховки до включването на частните предприятия в института се запазват съгласно разпореденията на закона за застрахователните дейтели.

Чл. 41. Първите управители и подуправители и членове на управителния съвет, без директорите, се назначават по доклад на министъра на финансите от Министерския съвет с указ, веднага след обнародването на закона.

Първите управители и подуправители образуват първия дирекционен съвет.

Чл. 42. Учреждението за държавен надзор върху частните застрахователни предприятия и спестовно-строителните дружества се закрива, като функциите относно контрола на спестовно-строителните дружества се прехвърлят на Държавния застрахователен институт, а имуществата му се предават на последния.

Чл. 43. Настоящият закон влиза в сила след обнародването му в „Държавен вестник“ и отменя всички закони, доколкото противоречат на неговите разпоредби.

Председателствуващ д-р Пенчо Костурков: Има думата г-и министърът на финансите.

Министър д-р Иван Стефанов: (От трибуната) Уважаеми народни представители и народни представителки! Аз не искам да използвам случая, за да произнеса една професорска лекция с изброяване систематично и подробно на аргументите за и против държавния монопол. Аз искам по-скоро да изнеса пред вас преди всичко основните положения, които правят създаването на един държавен застрахователен институт една необходимост за момента и на второ място — да направя един малък разбор на основните положения на законопроекта.

Все пак трябва да подчертая в самото начало, че тъкмо при застрахователното дело въпросът за едно възможно всеобхватно предприятие се поставя много по-наложително, отколкото в която и да е друга област на стопанската дейност.

Осигуряването в същност представлява изграждане на една взаимнопомощ на базата на самопомощта, като еднородни рискове се обединяват в общности, които общности от своя страна, заедно с общите усилия, и там, где е потребно, с предварително натрупани средства, покриват вредите, претърпени от отделни единици на същата общност. Тъкмо затова при осигурителното дело обхватът на всяка осигурителна общност е от решаващо значение. Колкото по-голяма е тази общност, толкова по-всестранни са възможностите за тъй нареченото изравнение на рисковете, толкова по-лесно е набирането на средства, необходими за покриването на претърпените вреди. Тъкмо затова всред осигурителните предприятия най-бързо и най-рано се осъществяват тенденцията към съвместоотказване на стопанската дейност в малко на брой но мощни икономически единици. Непопечено: още в началния период на държавния застрахователен институт се оказва, че държавата

трябва да се намеси, за да създаде такова широка и достатъчно голям брой обхващащи общности.

При тази обстановка ролята на осигурителя, на осигурителното предприятие, е роля повече на един управител на интересите на осигурителната общност.

Тук няма проявление на предприемачески дух за намиране, издирване нови методи на производство или за намиране нови методи и организационни прийоми на размяната, търговията. Тук има място само за едно доброкачествено и системно организационно изграждане на едно здраво предприятие. От друга страна чрез осигурителната дейност се натрупват много големи спестявания, които трябва да бъдат приготвени, за да се покрият бъдещи плащания, траещи понякога с десетилетия, на осигурени.

В това отношение осигурителните предприятия в своята дейност се приближават твърде много до банковите институти. Те развиват покрай своята специфична осигурителна дейност и една дейност на пласиране натрупаните спестявания на осигурените.

Тези особености на осигурителната дейност поставиха много отдалена въпроса за одържавяването на съответните предприятия. Този въпрос, за одържавяване на застрахователните предприятия, се постави и затова, защото в тези предприятия най-очевидно излизват големите печалби на някои от тях, на най-крупните предприятия.

У нас например въпросът за един застрахователен монопол е поставен още в 1901 г. в списанието на Икономическото дружество в София и оттогава той е поставян няколко пъти на разглеждане. В чужбина — много по-често. Правени са вече и опити в някои страни. И много неоснователни са онези внушения, които някои среди правят, като казват: правените опити досега са показали, че одържавяването на осигурителното дело не е лесна работа.

Никой не твърди, че това е лесна работа. Но аз искам сега да ви покажа онези съображения, които трябва да се имат пред вид, за да се вземе становище по въпроса за или против одържавяването на застрахователните предприятия — съображения, които се основават на един разбор на нашата действителност.

Ако хвърлим един поглед върху развитието на нашето застрахователно дело, ние ще видим, че напоследък може да се говори за известна стагнация в неговото развитие — стагнация в смисъл, че не се чувствава един забележителен напредък, едно забележимо разширяване обхвата на отделните осигурителни предприятия. И за това положение на нещата у нас не са виновни само пораженията, които нанесоха войните и последвалото тези войни обезценяване на националната монета, защото тия същите фактори, войните и инфлацията, ударили в същата степен, а може би и в по-голяма степен, всички форми на спестовността, а не само осигуровките. И съпоставена с останалите форми на спестовността, осигурителната дейност показва едно изоставане.

У нас през последните десетилетия — да не говорим за по-далечното минало — не се забелязват особени усилия за култивиране на осигуровките, за създаване на предпоставки за търсене осигурителната защита. Освен един най-поблонки, обикновени реклами на отделни предприятия, които искат да изтъкнат преди всичко себе си, ние досега не познаваме в нашата страна никаква особена разяснителна агитационна работа за разширяване на разбирането за необходимостта и ползата от осигуровките.

У нас осигурителната защита е твърде много скъпа. Един твърде малък процент от вноските на осигурените отива в същност за покриване на претърпените вреди, а много по-голяма част се изразходва за издръжката на осигурителните предприятия поради това, че осигуровките не се поддържат редовно и докрай.

Във връзка с това трябва да се изтъкне, че надали има друга страна, в която тъй нареченото сторно, т. е. предсрочно, преждевременно унищожаване на осигуровките, да е така разпространено, както у нас. Почти половината от новия приток на осигуровки се унищожава от това, че преждевременно излизат осигуровките от осигурителната общност. А това става затуй, защото при набирането на осигуровките често се отива до една безскрупулна работа, до едно безогледно сключване на договори, само за да може да се получи съответната комисиона, без да се държи сметка, дали в този вид и съответните срокове осигуровката ще може да бъде поддържана от съответната категория осигурени. Това се дължи на обстоятелството, че самите осигурителни предприятия не са направили нищо съществено, за да развият осигурителната култура, ако можем така да се изразим, зачитането на осигуровката като един важен институт на взаимопомощ и взаимнопомощ.

Нашето осигурително дело има и друг един недъг. Ние нямаме достатъчно развити някои осигурителни клонове, а други можаха да бъдат развити само като ги поее дължавата, както е случаят с застраховката срещу градушка и с застраховката на добитъка. Там чия монопол писан, създаден с закон. И сега даже могат да се създадат частни застрахователни предприятия, които на поемат застраховката на добитъка. Обаче това не се направи. Защо? Затуй защото тук има по-големи рискове, защото тук са възможни изненади. И затуй частната инициатива не се нагъби с тези осигуровки, не се изложи на тези рискове, а предпочете да разчита онази работа, където печалбата е повече от сигурна.

Друг един недостатък на нашето осигурително дело е, че въпреки значителното съсредоточаване на осигурителната дейност в един много по-малък брой предприятия, отколкото само преди 15—20 години, ние все още имаме една голяма раздробеност в нашето осигурително дело. Все още броят на осигурителните предприятия е много голям. А това, разбира се, не може да не се отрази върху скъпотията на застрахователната защита. Въпреки намесата на държавата чрез държавния надзор да внесе оповеденост в работата на застрахователните предприятия, да отстрани, ако е възможно, безогледната, неоялна конкуренция между тях, конкурентната борба е твърде остра. Тя е остра между предприятията, а е остра между осигурителните дейтели, които на местата на-

бират новите осигуровки. А там се губи време, там се губят сили, губи се престиж, страда и престижът на самото осигурително дело.

Най-сетне трябва да се подчертае, че недостатъчността в развитието на нашето застрахователно дело и особено скъпотията на осигуровачната защита, която дават частните предприятия, създадоха стремление у чиновниците и средните икономически слоеве в населението да си създадат осигурителна защита на други начала. Тъкмо тези среди впрочем са най-подходящите клиенти на осигурителните предприятия. Понеже осигурителната защита, която им даваха частните предприятия, е недостатъчна и скъпа, тъкмо затова те прибегнаха до създаване на тъй наречените ведомствени и професионални каси, чрез които каси държавата по един или друг начин подпомага осигуровката на чиновниците и на някои категории самостоятелни граждани. Съществуват също крайно примитивни взаимноспомогателни и посмъртни каси, които по своето устройство напомнят онези първични прояви на осигуровка, които са били познати в древния Рим. Осигурителните предприятия не можаха да привлечат към себе си всички такива потребности от осигурителна защита чрез групови осигуровки и по друг път, а останаха да съществуват у нас и до последното време една примитивни форми на осигурителни общности.

При туй положение два са пътищата, по които може да тръгне нашето осигурително дело напред: или по пътя към по-нататъшното капиталистическо съсредоточаване в по-малко застрахователни предприятия, които да работят по-рационално и по-евтино, или по пътя на одържавяването, на поемането на цялата осигурителна дейност от един държавен застрахователен институт. Първият път е не само мудар, не само съпроводен с големи жертви за осигурените и за народното стопанство, но при него ние ще има да изживеем и това, че пак ще се наложи един ден одържавяването, за да се постигне най-рационалната организация на осигурителното дело. В най-добрия случай ще има един много бавен, с темпа на костенурката, напредък. А много вероятно е да имаме значителни щети и за народното стопанство, и за осигурените, и за всички онези, които по един или друг начин са свързани със съдбата на отделните осигурителни предприятия.

Опитът показва, че държавната намеса в формата на държавен надзор не е достатъчна, за да се получи бърз и удовлетворителен резултат. Учредяването на държавен надзор през 1926 г. допринесе твърде много, за да се постави дейността на отделните предприятия на по-здрави основи. Този надзор допринесе твърде много, за да се избегнат най-лошите последици на една безогледна конкуренция между застрахователните предприятия. Този надзор допринесе твърде много, за да се намалят вредите от едно безогледно конкуриране, което конкуриране удря престижа, удря самата идея за осигуряването. Държавният надзор не може да отиде по-далеч от тези успехи, които досега бяха осъществени.

Вторият път, това е пътят на одържавяването. И не е случайно, че още в началото на този век, в 1901 г., се е появила тази идея в средата на Икономическото дружество и че в 1914 г. проф. Данаялов, един от първите наши буржоазни икономисти, постави въпроса за монопола като идеално разрешаване на въпроса за развитието на осигурителното дело. Не е случайно затуй, защото в нашата страна именно в началния период на развитието им осигурителните предприятия бяха безогледни в своя стремеж към печалби. Този безогледен стремеж към печалби се повтори и след първата световна война. Мнозина от вас ще си спомнят как в 1920, 1921, 1922 години никнеха като гъби осигурителни дружества, които нямаха абсолютно никакви здрави основи, но които след няколко години съществуване отпаднаха, престанаха да съществуват и с това се нанесоха вреди на онези, които бяха прибегнали към тях.

Одържавяването на осигурителното дело разрешава всички онези проблеми, които се поставят от самото му развитие в една страна. Ние чрез одържавяването получаваме възможността да създадем най-голямата, най-всеобхватната осигурителна общност за всеки вид осигуровка. Ние даваме възможност за едно много по-широко уствъргенстване на осигурителния апарат, за рационализиране на неговата работа. Ние получаваме възможност да използваме най-целесъобразно от гледна точка само на народното стопанство онези огромни натрупвания, които се получават чрез вноските на осигурените. И у нас днес въпросът се поставя тъкмо така: ще дадем ли ние възможност за разцвет на осигурителното дело? Ще дадем ли възможност за това, щото осигурителното дело да бъде развито с оглед днешното на най-пълната и при това най-евтина осигурителна защита, или пък ще остане да напредваме може би съвсем бавно, а някой път да отидем с големи крачки назад?

Всяко едно изследване на застрахователното дело ще покаже, че то е много чувствително към стопанските конюнктури. И докато не се създаде един такъв държавен осигурителен институт, който да обхване цялото осигурително дело, съдбата на отделните предприятия, темпа на работата им ще бъде в пряка зависимост от смяната на стопанския възход или стопанската депресия — явления, които са характерни за стопанството в капиталистическите страни.

Кои са основните положения на законопроекта? С законопроекта се създава един държавен застрахователен институт като предприятие, а не като учреждение. В този институт се обхващат всичките тъй наречени индивидуални осигуровки, като към тях се прибавят и осигуровките, създадени с закон към съответните ведомства и професионални каси. Остават във обществените осигуровки, остава не засегнато и преосигуряването, т. е. преосигурителните предприятия. При така ограничената дейност на държавния застрахователен институт можем да очакваме, че той, от една страна, ще може да се справи със своята задача и, от друга страна, ще може да създаде най-пълно развитие на съществуващите възможности. Държавният застрахователен институт е едно стопанско предприятие, но то е едно монополно предприятие. Само то ще може да сключва преки застраховки, застраховки като договор между застрахован и застраховател. Това монополно положение, бих казал,

е неизбежно. Ако създадем един държавен застрахователен институт редом с другите застрахователни предприятия, ние бихме само увеличили и без това съществуващата разпокъсаност в българското застрахователно дело и бихме затруднили процеса на съсредоточаването на осигурителната дейност в по-малко и в края на краищата в едно предприятие. Ние бихме създали щети за народното стопанство и осигурените, защото много скоро частните застрахователни предприятия биха изпаднали в голямо затруднение от конкуренцията на Държавния застрахователен институт. Даже ако той бъде поставен на съвършено еднакви начала, без никакви привилегии спрямо частните застрахователни предприятия, той несъмнено ще привлече и ще привлече все по-голяма част от застраховките към себе си и частните предприятия ще отпадат постепенно. А това няма да остане без загуба за народното стопанство. В тия предприятия ще се натрунат загуби от редни години. Ръководствата на тези предприятия, както в много други случаи, няма да намерят най-точния момент, за да пресекат дейността на предприятието. Най-сетне известна инертност в развитието на предприятията ще наложи, щото тяхната дейност да продължи и след като стопански тя е станала нерационална и нерентабилна. Така е във всички други области, така още повече ще бъде и в областта на осигуровките.

Създаването на Държавен застрахователен институт без монополно право за сключване на осигуровки ще затрудни и рационализацията, така наложителна, в нашето застрахователно дело, защото вместо да се съберат застрахователните предприятия в по-малко ръце, ще се създаде едно ново застрахователно предприятие, макар то да е държавно. Но този монопол, който се създава за Държавния застрахователен институт, не е фискален монопол. Не се цели с него да се осъществят колкото се може по-големи постъпления за държавното съкровище. Касае се за един чисто стопански монопол, който е обоснован от особеностите на самата застрахователна дейност. Чрез създаването на Държавен застрахователен институт и чрез неговото монополно право да сключва осигуровки ние ще можем да обезпечим най-бързото и най-голямо възможно поевтиняване на осигурителната защита.

За същността и обхвата на Държавния застрахователен институт има изказани различни мнения. Най-крайното мнение отива дотам, да се включат в Държавния застрахователен институт не само всички онези предприятия, които сключват индивидуални осигуровки на базата на доброволното договаряне, но да се включат и обществените осигуровки.

Това мнение води към едно целесъобразно разширяване обхвата на Държавния застрахователен институт. Обществени осигуровки и в стопанско, и в правно, и в организационно, и в техническо отношение се коренно различават от индивидуалните. Съвсем нецелесъобразно е такива две съвършено различни дейности да бъдат поставени заедно. В Съветския съюз, където общественото осигуряване е развито най-много от всички страни, съществува отделен институт за обществено осигуряване СОЦСТРАХ, съществува отделен институт за личните, индивидуалните застраховки — ГОССТРАХ.

Друго едно мнение изпаднаше в другата крайност, като искаше да ограничи обхвата на Държавния застрахователен институт само върху акционерните предприятия. Кооперативните предприятия били и без това обществени предприятия. Достатъчно е да се етикетират, да се одържавят акционерните предприятия, с това проблемата се разрешавала. Това, разбира се, не е правилно. Не е правилно преди всичко затова, защото, по съществото на тяхната дейност, организация и техника, акционерните предприятия не се различават от кооперативните. На второ място, ние няма да получим онези възможности за бърз възход и усъвършенстване на нашето застрахователно дело, ако ограничим обхвата на Държавния застрахователен институт само върху акционерните предприятия.

Имаме и друго едно мнение за същността на този застрахователен институт, което казваше: нека осъществим един кооперативен застрахователен монопол. Очевидно, тук се предполага едно прехвърляне на акционерните предприятия към кооперативните, които пък от своя страна да се обединят в едно единствено кооперативно предприятие. Досегашният опит е показал, че при такива всеобхващащи инициативи само държавата е, която може да обезпечи едно задоволително разрешение на задачата.

Има и такива мнения, които и сега се поддържат, които казват: нека най-сетне се създаде един такъв Държавен застрахователен институт, нека той има и монополно право, но нека се ограничим върху някои само осигурителни клонове. И това е неоснователно. Ако ние оставим някои осигурителни клонове да бъдат обект на дейност на частните застрахователни предприятия, то с това ние пак задълбочаваме, увековечаваме оная разпокъсаност, която е най-голям враг на усъвършенстването, на рационализацията на работата в осигурителното дело.

И най-сетне, най-упорити са онези мнения, които искат да изключат от обхвата на Държавния застрахователен институт ведомствени и професионални каси. Осигурените в такива каси смятат, че те са постигнали кой знае какви успехи в своите каси; обезпечили са за себе си и за своите бъдещи осигурени такива придобивки, каквито не биха могли да имат в Държавния застрахователен институт. Това надценяване значението на касите и на техните придобивки за осигурените се дължи само на това, че частните предприятия не можеха да дадат нещо повече от това, което дадоха касите. Но не е нужно кой знае какво прозрение, за да се прецени, че най-големите придобивки, които най-добрите ведомствени и професионални каси сега са създали за своите осигурени, само след няколко години ще бъдат засенчени от онези придобивки, които ще може да даде на осигурените Държавният застрахователен институт. Отчасти тук имаме работа с едно предубеждение, отчасти с едно тесногърдо, себично отношение към проблемите на осигурителното дело.

Други по-важни положения в законопроекта са положенията за прехода към Държавния застрахователен институт. Предполага се, че този преход ще стане, тъй да се каже, на ходу, без да се спира

нито за един момент застрахователната дейност. Предприятията, така както съществуват, със своите вътрешни и външни служби, ще минат към Държавния застрахователен институт, ще продължават да работят както са работили досега, само че от името и за сметка на Държавния застрахователен институт. Осигурените запазват напълно своите права, при същите условия, при които са сключили своята осигуровка. Застрахователните дейатели остават също така на своята работа, при същото положение, което са имали при сегашните застрахователни предприятия. Чл. 7 именно обезпечава запазването на всички осигуровки в сила, в действие, без никакво изменение, запазва също така и всички права на осигурените.

При акционерните предприятия съществува още един въпрос — как ще се уреди въпросът за собствеността на акционерите. Законопроектът предвижда, че може да се възвърне на акционерите най-много висесният от тях основен капитал. Има, разбира се, такива вливания, които биха желали да се направи една пълна преоценка на всичките активи и пасиви на предприятията, и туй, което остане, то да бъде раздадено на акционерите. Това обаче би било неправилно и несправедливо, защото всички тези имоти, за които някои смятат, че представляват в момента много по-голяма номинална стойност, отколкото стойността, с която фигурират в балансите на предприятията, са създадени не с капиталите на акционерите, а от вноските на осигурените. Въобще всяка идея за валоризация собствеността на акционерите е напълно несправедлива, като се има пред вид, че два пъти осигурените изгубиха твърде много от своите спестявания. След първата война ние имаме едно колосално обезценяване на лева — 27 пъти; нито един осигурен не получи валоризация на своята осигуровка, нито едно предприятие не даде такава валоризация. Сега ние сме в положение на едно обезценяване на лева от 5 до 6 пъти. Това обезценяване също така е едно тепене на спестяванията на осигурените. И сега никое предприятие не възнамерява да даде на осигурените някаква валоризация. При това положение на нещата, очевидно е, че онова, което е било наложено от действителността на стотиците хиляди осигурени, не може да бъде иначе решено по отношение на няколко стотин акционери.

Искам тук да подчертая, че законопроектът предвижда напълно еднакво третиране на българските и на чуждестранните акционери, без абсолютно никакво различие в полза, да кажем, на българските акционери. Съвършено невярно са онези злонамерени слухове, които твърдят нещо подобно, или пък, че се възнамерявало даването на някакви си привилегии на един вид само чужди акционери. Всички акционери предприятия са поставени от законопроекта при напълно еднакви условия на ликвидация.

Държавният застрахователен институт ще бъде едно стопанско предприятие и затова неговата управа е една дейна управа. Тя не е една управа репрезентативна, включваща представители на много обществени организации. Тя е една управа, която в един възможен най-малък състав ще осигури, от една страна, най-правилно отправление дейността на застрахователния институт, от друга — ще обезпечи и най-голяма компетентност при решаването на основните въпроси от дейността и политиката на този първостепенен Държавен застрахователен институт.

Най-сетне, относно излишците, печалбите, предвижда се 60% от тези излишци да отиват в един общ запасен фонд, който ще използва така натрупаните средства главно за борба за намаляване на вредите и за предпазване от настъпване на вредите. Това обстоятелство ще има много голямо значение особено за осигурените „Живот“ и „Пожар“. Само един Държавен застрахователен институт може да използва тези натрупани средства в един общ резервен фонд, в един общ запасен фонд за най-добро упазване здравето на осигурените, за постигане едно по-бързо удължаване живота на осигурените, за едно внимателно следене здравното състояние на осигурените и т. н. Туй, което сега в зачатъчен вид го има при най-добре организирани предприятия, при Държавния застрахователен институт ще бъде едно всеобхващащо мероприятие, което несъмнено ще допринесе твърде много за провеждането на една народна здравна политика.

Също така ще бъде и в областта на осигуровките „Пожар“. С тези съсредоточени средства от всички осигурени в запасния фонд ще може да се направят максимални усилия за отстраняването на опасностите от пожар; да се направят също така максимални усилия и за ограничаване на вредите, там където пожарът е избухнал.

С законопроекта се урежда и въпросът за по-нататъшното съществуване на Дирекцията за държавния надзор върху застрахователните предприятия. При наличността на Държавен застрахователен институт няма нужда от специален институт за Държавен надзор върху застрахователните предприятия.

Що се касае до застрахователните дейатели, те остават напълно незаसेгнати от този законопроект. Те си запазват това положение, което имат сега; тези права и тези условия, които са уговорили с предприятията. Друг е въпросът, че след известно време ще се наложи, при реорганизацията на самата служба на Държавния застрахователен институт, да се реорганизира и неговата външна служба. Във всеки случай Държавният застрахователен институт, както се казва и в самия законопроект, ще използва застрахователните дейатели за набирането и поддържането на осигуровките.

Аз идвам до заключението си. Законопроектът се изброи в сравнително доста продължително време. Изработи се с участието на най-видните представители на нашата застрахователна практика и на науката. Той се прегледа и от стопанската комисия на Националния комитет, прегледа се и от управителния съвет на Държавния надзор върху застрахователните предприятия. Прегледа се, най-сетне, и общественото в няколкото срещи на Българското икономическо дружество. С това аз не искам да кажа, че в този законопроект няма някои недостатъци, които биха могли да бъдат отстранени. Искам да кажа само, че по отношение на неговите основни положения той е твърде добре обмислен и разработен. Онези неща, които подлежат на едно изглаждане, които подлежат на някакви

корекции, винаги могат да бъдат направени с ценното съдействие на специалистите и на членовете на парламентарната комисия.

Задачата със създаването на този Държавен застрахователен институт е много голяма и тежка. Но аз мисля, че ние имаме достатъчно кадри, за да можем да се нагърбим с тази тежка и сложна задача. Всички, които могат и които желаят да работят в областта на застраховките, в областта на застрахователното дело, ще могат да дадат своя принос. Никой няма да принуждава кой и да било досегашен деятел в тази област да напусне своята предадена служба. Много вероятно е, че Държавният застрахователен институт ще съумее в скоро време да постави своята дейност на такава широка основа, че ще може да погълне всички годни кадри, които са се създали в нашата страна през течение на последните десетилетия.

Задачата е трудна и сложна, но с нейното разрешение ние ще можем да дадем огромни възможности за разширяване на осигурителната защита. Тегърва ще се създаде у нас една системна и висококачествена агитация за популяризирането на осигуровката, за създаване на една осигурителна култура. Тегърва ще се създадат условия за едно значително поевтиняване на осигурителната защита, главно чрез намаляване разходите по пътя на разрастването самата дейност. Чрез разрешаването на тази задача ще се изгради една широка основа за усъвършенстване на осигурителния апарат и за рационализиране на неговата работа. Колосалното разширение на предпазните мероприятия ще бъде последния от разрешението на тази задача. Едно увеличено натрупване на средства и най-сигурно и най-целесъобразно използване на тези средства, от гледна точка на народното стопанство, ще могат да бъдат обезпечени пак само чрез създаването на един такъв Държавен застрахователен институт.

Всичко това не само ще даде възможност за прилагане на редица социални мероприятия, но ще представлява един ценен принос въобще за здравянето на нашето стопанство, на нашите финанси и за все по-голямото укрепване на нашата национална монета.

Уважаеми народни представители и народни представителки! Предстои осъществяването на една от най-важните точки на стопанската програма на Отечествения фронт — една точка, която беше и остава всеобщо призната дори от ония, които сега са във от Отечественния фронт. Трябва да се преодолее теснотата себичност, трябва да се преодолее неверието в прогреса на българското осигурително дело, шом то бъде освободено от разпокъсаността, издрейността и рутината, които още тормозят неговото развитие. Не е пророчество, а най-елементарно предвиждане твърдението, че само след няколко години Държавният застрахователен институт ще даде един разцвет на българското осигурително дело, и онези придобивки, които на някои сега се виждат в техните малки осигурителни общности като нещо изключително, ще бъдат нищожни в сравнение с онези всеобщи придобивки, които Държавният застрахователен институт ще създаде за всички осигурени.

Всяко голямо дело се е натъкнало на противодействие, на съпротива от заинтересуваност, от неразбиране или от липса на творчески размах и смелост. Делото на Държавния застрахователен институт, може би повече от други, е успяло да стане и сега вече е популярно. И в средата на осигурени, и в средата на осигурителни дейтели, и в средата на осигурени кооператори вече се очаква с нетърпение създаването на този Държавен застрахователен институт. Верно е, че има известни среди, които биха желали, той да не бъде осъществен или поне да се забави създаването му, но тези среди са малобройни и се ръководят от една себичност, която винаги е давала отпечатък на тяхната работа и на тяхното отношение към осигурителното дело в страната.

Аз съм уверен, че Народното събрание ще даде своето за осъществяването на тази важна програмна точка на Отечествения фронт. Но аз съм уверен още повече в това, че българският народ ще приеме това дело и ще го гледа като свое дело. (Ръкоплескания)

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Има думата народният представител г-н Христо Петров Тодоров.

Христо Тодоров (зв): (От трибуната) Г-жи и г-да народни представители! Следвайки основните линии на политическия кръг „Звено“, който още преди 12 години постави смело началото на системата на големите държавни монополи в нашия стопански и социален живот, Народният съюз „Звено“ чрез своята парламентарна група изказва своето задоволство от внесения от г-на министра на финансите законопроект за създаването на Държавен застрахователен институт.

Големите държавни монополи, включително и този за застрахователното дело, който ще се развива и расте от ден на ден, за да обхване в перспектива цялата социална закрила на нашия живот, са били важни програмни точки в нашата икономическа и социална политика, защото ние считаме, че основните източници на блага, жизнените центрове, трябва да бъдат здраво в държавни, в народни ръце.

В симплифицираната икономическа структура на нашата малка страна държавната намеса, в която и област да е станала, е давала досега добри, задоволителни резултати. Нашият народ е дал достатъчно доказателства, че може да организира и администрира своите държавни и автономни предприятия. Фактът, че в нашата страна големите крупни предприятия, като железници, електричество, банки и т. н., с много малки изключения, са обществени, показва, че и новите предприятия, които ще станат държавни, ще дадат също така очакваните добри резултати. С това чувство ние пристъпваме към разглеждането на представения законопроект, целеш създаването на един институт, който ще играе капитална роля в нашия живот и в живота на идните поколения. Когато поддържахме напълно един проект като този, който по нищо съществено не се отличава от проекта, изготвен преди дванадесет години от правителството на г-н Кимон Георгиев, ние не можем да не се присъединим изцяло

към мотивите, изготвени от г-на министра на финансите, и към защитните думи, които той току-що произнесе.

Само с няколко думи аз искам да се спра върху четири основни въпроса. Първо, защо монопол? Защото ние всички в тази зала считаме, че новите времена изискват една широко развита планова застрахователна политика, която не може да бъде проведена от частни дружества, имайки за основна цел не да дават застрахователна защита, а да реализират значителни печалби. Този план и тази дейност може да бъдат развити от един централен мощен институт, от едно голямо народно дело, чуждо на всякаква идея за експлоатация. Този институт ще се развива хармонично съобразно нуждите не само на доходоносните застраховки „Живот“, „Пожар“ и „Транспорт“, но също така ще даде тласък в развитието и на не така рентабилните, като „Градобитнича“, „Добитък“, „Човешки болести“, „Инвалидност“, „Майчинство“ и т. н., като оставим на бъдещото развитие да опита и прещени дали и другите събодни институции, като фонда „Обществени осигуровки“ и Пенсионният фонд, не трябва да претърпят съществени реформи. Чрез този институт ние ще се стремим към подобряване на рисковете и поевтиняване на цялата застрахователна защита.

Спирайки се само върху общите линии, ние само можем да пожелаем на специалистите, които ще поемат отговорността за ръководенето на новия институт, да работят неуморно в областта на търсене на нови, пригодени за нашата действителност форми за осигуряването на българските граждани и стопанство, а също така и голяма дейност в полето на намаляване броя на настъпващите застрахователни случаи.

Второ. Един конкретен въпрос, който предстои за разрешение, е въпросът, повдигнат в чл. 8 от законопроекта, относно базата, върху която трябва да бъдат заплатени акциите на застрахователните дружества.

Едната теза, която не е чужда на голяма част от нашата среда, твърди, че номиналната стойност на акциите, заплатена в пари преди обезценката на лева, трябва сега да бъде валоризирана и да бъде заплатена след преценка, евентуално по цените през 1943 г. при записванията за държавния заем. Като оставям този въпрос за разрешаване в финансовата комисия, аз лично споделям противното становище — че акциите трябва да бъдат заплатени по номиналната им стойност поради следните съображения. Първо, ако говорим за една валоризация на акциите, ние трябва да поставим въпроса за една валоризация на застраховките, което нито едно от застрахователните предприятия не е сторило. Тези застраховки, направени в златни лева, се изплащат сега в книжни лева. Като един най-пресен случай мога да цитирам една застраховка от 6.000 лв. златни, направена в 1904 г. от един професор, който сега, преди няколко дни, получи 6000 книжни лева, с които нищо не може да стори. Второ, акционният капитал на всички дружества в настоящия момент едва надхвърля 100 милиона лева. Това е една нищожна сума в сравнение с финансовите средства, с които оперират дружествата. В процентно съотношение акционният капитал е: 24% от премияте, 6% от математическите резерви и 0.1% от поетите рискове. Ясно е прочее, че акционният капитал, който през времето на повече от половин век е бил възнаграждаван с почтени дивиденди, достигайки средно 25%, а често до 50%, не е движил работата в предприятията, а че отдавна е пребогато олихвен и е останал без всякакво значение за дружествата, които са работили с техните огромни резерви. Тези големи проценти на дивидендите, разбира се, не са били продукт само на акционния капитал, а са продукт на цялата маса събрани средства, с които дружеството е работило и е давало печалби. И трето съображение, поради което аз приемам номиналната цена на акциите, е и това, че Държавният застрахователен институт не купува частните дружества, нито техните акции. Напротив, държавата само изземва портфейла, облеклата и ценностите на дружествата, а връща капиталата на носителите на акциите, след като установи, че капиталът наистина се намира налице.

На трето място аз бих искал да повдигна принципно въпроса, който се третира в чл. 28 от законопроекта. Най-голяма грижа, която трябва да имаме всички ние при създаването на Държавния застрахователен институт, е въпросът за доверието, което целият български народ трябва да има в него. Ето защо широката формулировка на чл. 28, а именно: „Средствата на разните застрахователни клонове се обличат в ценности и влогове по решение на управителния съвет“, според нашето мнение, е едно голямо и опасно овластяване на управителния съвет. Това би могло да доведе в някои случаи до нежелателни увлечения. И в това отношение аз си позволявам да обрна вниманието на финансовата комисия да разгледа по-подробно текстовете, отнасящи се до тази материя, и да се върне или към сегашните текстове на закона за Държавен контрол върху застрахователните предприятия, или да даде една конкретна формулировка, може би малко по-широка, но точна. В никой случай ние не трябва да създаваме впечатление, че можем да се впуснем в едно свободно използване на средствата на института.

Четвърти и последен принципен въпрос, който искам също с няколко думи да засегна, е въпросът за разните каси при ведомствата. Тези каси бяха създадени, за да коригират тежкия режим на частните дружества, и днес при създаването на Държавния застрахователен институт губят своето право на съществуване. Всяка концесия, която ще им се направи, е един пробив в законопроекта и едно събиване на института да действувва правилно. Ето защо аз се обявявам против забележката към чл. 6 от законопроекта, като мога да приема само един срок от 6 месеца или една година в повече за тяхното вливане в института.

Г-жи и г-да! Това са основните въпроси, на които считам за нужно, че трябва да се спра.

Като заявявам, от името на парламентарната група на Народния съюз „Звено“, че ние ще гласуваме законопроекта, позволяете ми да завърша с едно пожелание, което е скъпо на средата, от името на

който говоря: нека този мощен финансов и социален институт, чиито основи ние днес поставяме, се развие като един всеобхватен закрилник на българина в неговия труден път в живота. (Ръкоплескания)

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Има думата народният представител г-н Христо Юруков.

Христо Юруков (р): (От трибуната) Г-жи и г-да народни представители! Една от задачите в нашия социален и стопански живот, които чакаха разрешение, бе и тази за въвеждането на държавен монопол върху застрахователното дело. Наистина, трябва да признаем, че тя е сложна и тежка, но интересите на народа ни, свързани с нейното своевременно и правилно разрешение, са толкова големи, че необходимо бе да се направят всички усилия за превъзмогване на пречките от техническо и друго естество.

Частните застрахователни предприятия са в случая особено заинтересувани и проявяват една обяснима чувствителност. Не малко егонизъм проявяват и някои среди от кооперативните застрахователни дружества, от които естествено бе да се очакваше обратното — да оказват полезно сътрудничество за навременното провеждане на тази от толкова голямо значение реформа. И все пак не бива да се допуска това да става причина за нейното продължително забавяне, за да не кажа едва ли не снемане от дневен ред.

Въпросът за монополизирането на застрахователното дело изниква у нас не за пръв път. Непосредствено след първата световна война се направиха опити за разрешението му, но се достигна само до създаването на държавен надзор върху частните застрахователни дружества. След това през 1934 г. този въпрос лежеше в програмата на 19-майското правителство. За трети път той се постави от правителството на Отечествения фронт, но сега решително вече се пристъпва към осъществяването на тази толкова народоползена реформа.

Пред нас е законопроектът за създаване на Държавен застрахователен институт, и ние не можем да не поздравим уважаемия министър на финансите г-н проф. Стефанов, а и самото правителство, че ни дават най-сетне възможността да разрешим една колкото важна, толкова и назряла социална и стопанска задача. Правим, очевидно, решителни стъпки към установяване на една цялостна държавна застраховка, която при всички възможни промени в живота да обезпечава съществуването на трудещите се слоеве на народа ни и правилното, спокойно развитие на частните и обществените стопански предприятия.

Застраховането, известно е на всички ни, създава спокойствие и сигурност в стопанската дейност. И колкото застрахователната дейност е по-пълна и по-широка, колкото засяга по-голям кръг от обществените слоеве, толкова тя по-благоприятно се отразява върху тази дейност. Това може да се постигне обаче само с намесата на държавата, която да вземе изцяло в ръцете си застрахователното дело. По този начин ще се отстрани частният егонизъм и лакомство за печалба, които са сериозна пречка за успешното развитие и народоползено действие на застраховането. Много сполучливо в мотивите си към законопроекта г-н министърът казва: „Застраховането е уредба за обществена полза, то не трябва да се експлоатира като възможност за печалба“.

Създаващият се сега Държавен застрахователен институт ще включи заварените акционерни и кооперативни застрахователни дружества, застрахователните отдели на Българската земеделска и кооперативна банка: „Пожар“, „Градушка“, „Добитък“ и „Пчели“ и посмъртните и застрахователни каси и фондове към разните ведомства и организации, с други думи — почти цялото сега съществуващо застрахователно дело. С забележка към чл. 6 включването в института на посмъртните каси и фондове от разните ведомства и професионални организации може да бъде временно отложено по решение на Министерския съвет. Тази забележка не е случайна. Очевидно, че се държи сметка за особения характер на тия спомогателни каси и фондове, които наброяват над сто и в които са ангажирани значителни интереси на едни от най-притеснените в материално отношение слоеве на нашия народ. Трябва да станат внимателни проучвания, за да се избегнат макар и временни стреснения. Целта на новосъздаващия се институт е да подобрява, а не да влошава положението на сега членуващите в поменатите каси и фондове.

Ще изложа някои данни за състоянието на застрахователното дело в страната ни към 1942 г., които, въпреки че имаме известни неблагоприятни отражения в тази област вследствие на войната, все пак могат да послужат и днес за получаване на една приблизително вярна представа.

Към края на споменатата година са работили 30 застрахователни дружества, от които български акционерни 11, кооперативни — 7 и клонове на чуждестранни акционерни дружества — 12. Общата сума на всички застрахователни активи към 31 декември 1942 г. възлиза на 3.016.258.068 лв. Застрахованият капитал само по клон „Живот“ е възлизал на сумата 6.730.611.689 лв., от които 53% при кооперативните дружества и 47% при всички останали наши и чуждестранни застрахователни акционерни дружества. По всички видове застрахователни клонове са събрани общо 637.219.785 лв. премия.

Големият брой на застрахователните дружества разпокръсва застрахователното дело и увеличава значително административните разходи. Така, за ръководен и изпълнителен персонал, както и за поддържане на агенциите, каквито имат поотделно всички застрахователни дружества, през 1942 г. се е похарчило над 100 милиона лева.

Изпъква една особеност, характерна за застрахователното дело. Акционерните застрахователни дружества при един основен капитал към 31 декември 1942 г. от само 121.255.300 лв. показват един общ балансов актив от 1.852.390.556 лв., или основният капитал в сравнение с набрания балансов актив представлява само незначителна част — 6,55%, което показва, че основният капитал при застрахователната дейност не играе почти никаква роля.

От тези цифрови данни може да се получи известна представа за местото, което заемат сега в нашия социален и стопански живот ак-

ционерните застрахователни предприятия и да разберем колко основателно управлението на Отечествения фронт отдели особено внимание за уреждането на застрахователното дело. Новата отечественофронтонска държава не може да позволи едно толкова значително социално дело да продължава да бъде и в ръцете на частния капитал. Реформата, която е вече в ход, трябва да доведе и ще доведе до едно още по-голямо разширение на застраховането у нас, до поестниаване на премияте, до рационализирание и опростяване системата на сключване, администриране и ликвидиране на отделните застрахователни случаи.

Г-жи и г-да народни представители! От някои заинтересувани среди, и особено от реакционните кръгове у нас, се разпространяват слухове и правят прощени, които имат за задача да представят въвеждането на държавен монопол на застрахователното дело, като целеше да унищожи сега съществуващите застрахователни предприятия, за да се използват набраните от тях суми за нуждите на държавата. Ясно е, колко несъстоятелна и злокачествена е тази пропаганда. След 9 септември държавата ни, управлението на Отечествения фронт, напротив, дават непрекъснати доказателства, че насърчават спестяванията и застраховането. Нещо повече, ние всички сме съгласни с това, че в тази посока тепърва ще има да се провеждат все по-нови и по-широки мероприятия, които да доведат до цялостното изграждане на толкова важното за живота на трудещия се български народ осигурително дело.

След като Държавният застрахователен институт се създаде така, какъвто е предвиден в сегашния законопроект, и започне редовно да функционира, държавата ни не ще престане да подобрява организирания му, да разширява обема на задачите му. Надяваме се, че в това отношение ще се имат пред вид и принципите и устройството на съветската държавна застраховка — Гострах, което държавно застрахователно предприятие е показало голяма жизнеспособност, успяло е да обезпечи от материални щети колхозниците и другите трудещи се във великия Съветски съюз и въобще е подпомогнало за общото повишаване на културния и материален живот на страната.

Въпреки многото и крайно сериозни грижи, с които има да се справя отечественофронтонското управление, нека се надяваме, че при степенуване по важност на въпросите от социален и стопански характер, на сравнително предно място ще стои и този въпрос — въпросът за разширяване и подобряване на застрахователното ни дело. Това ще бъде напълно в духа на програмата на Отечествения фронт.

С такива пожелания парламентарната група на Радикалната партия ще гласува единодушно представения законопроект. (Ръкоплескания)

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Има думата народният представител Желю Желев.

Желю Желев (с): (От трибуната) Г-жи и г-да народни представители! Парламентарната група на Работническата социалдемократична партия, чиито изразител ставам аз, посреща с голямо законодателство внесения от г-на министъра на финансите законопроект за създаване на държавен застрахователен монопол, т. е. на Държавен застрахователен институт, още повече, че чрез неговото приемане в Народното събрание ще се реализира още едно от мероприятията оповестени в платформата на Отечествения фронт.

Застрахователното дело, което извоюва своята гражданственост през втората половина на XIX век, премина през разни фази. Най-напред се създадох акционерните застрахователни дружества, които целеше печалбата и поради тази причина много често поставяха на риск интересите на застрахованите, а не малко случаи има, когато застрахованите понасяха и щети. Застрахователните кооперативни дружества изникнаха малко по-късно, но се развили по-бързо и обединиха около себе си голяма част от застрахованите. Така, в Съединените щати те се развили най-добре и можаха да оказват чувствително влияние върху стопанския живот.

В нашата страна кооперативното застрахователно дело се създаде в настоящия вид и получи голям примес и кълвач от застрахователните кооперативни дружества в Съединените щати. В 1905 г. се основа Чинювичкото кооперативно-спестовно застрахователно дружество и след 30-годишен възход днес то има 90 милиона лева фондове и е най-голямото застрахователно дружество у нас. Също така се създаде застрахователната кооперация „Учителска каса“, която се създаде преди Чинювичкото застрахователно дружество и кооперативното застрахователно дружество „Задруга“, които бързо израстнаха, тъй като у нас има великолепни условия за разрастване на кооперативните организации, които се оказаха и през фашисткия режим достатъчно крепки и устояха на стръвния напор на фашизма.

Сега вече кооперативните застрахователни дружества притежават 70% от застрахования капитал по клон „Живот“ и са приобщили, следователно, най-голямата маса застраховани. В противовес на това акционерните дружества постепенно линейно и сега вече те са отстъпили първенството на кооперативните застрахователни дружества.

Със създаването на наши български застрахователни дружества ние спасихме страната от изнасяне на нашите спестявания във от пределите на страната ни и от онази злокачествена политика на ошетяване, която водиха някои чужди застрахователни дружества у нас.

Не ще е безинтересно, г-жи и г-да народни представители, ако изнеса след вас някои факти от нашето минало, след първата европейска война, за да се види, колко пакости и щети са ни причинили чуждите застрахователни дружества, още повече, когато за това са съдействували и престъпни български управници. На-
лика са създаде с австрийското дружество „Австрийски феникс“, чиито акционери бяха един бивш министър-председател на България и един бивш министър-председател на Югославия, и застраховател-

ното дружество „Ню-Йорк“, които, искайки да привлекат в страните си колкото се може повече чужди средства, не държаха никак сметка за интересите на застрахованите наивници и ги ошетаха. Така, „Австрийски феникс“, след като изнесе ценни средства от различните балкански страни, фалира и остана открита една почтена сума от 7 милиарда лева. Само в Югославия застрахованите бяха ошетени с 200 милиона лева, а у нас — с няколко милиона лева скъпи български пари. Ето колко отвратителна и срамна търговия беше извършена. А в Германия чуждите акционерни застрахователни дружества, искайки да привлекат в своите страни по-големи капитали, не държаха никак сметка за онези премия, които трябва да изискват; намаляваха премията и с такава нелоялна конкуренция извличаха навън събраните по този начин средства. Естествено е следователно отечественофронтовската власт да постави вече на други основи застрахователното дело и да прескочи възможностите за каквито и да било зленоставни интереси на застрахованите български граждани.

Паралелно с частните и кооперативни застрахователни дружества у нас се създадоха и други формации държавни застрахователни автономни служби и фондове, които съществуват по силата на особени закони при отделните стопански и професионални сдружения: застрахователни и посмъртни фондови каси. Те не са изградени въз основа на актюерски пресметания по установените застрахователни таблици за рисковете; при тях не се взема предвид възрастта на застрахования, което е повдигало много пъти спорове между застрахователните дейтели: дали обезпечават риска и дали не ще се ошетят евентуално застрахованите. Но те се изградиха, според мене, на една друга социална основа: на основата на самопомощта и взаимномощта и дадоха възможност чрез таблици и статни вноски да се осигурят в случай на смърт и да получат някаква пожизнена рента ония застраховани, които нямаха възможност да плащат по-големи премия, каквито изискваха застрахователните дружества. Няма никаква опасност, че ще се нанесе щета на участващите, ако се запази тази система, защото и при тия професионални организации винаги ще има един приток на хора, които ще подхранват фондовете и ще подпомагат своите починали или престарели колеги. Може да се каже, че е несправедливо по отношение някои възрасти или някои начеващи да внасят повече време такива вноски, но и тук има една голяма обществена задача, а именно, трябва да бъдат удовлетворени една обществена нужда и справедливост. Още повече сега, когато настояват проект стане закон и рисковете евентуално ще бъдат поети от държавата, ние смятаме, че такава опасност не съществува.

Трябва да отбележа, че между членуващите в тия взаимнозастрахователни и посмъртни каси има един смут, причинен от вънесен законпроект, но бързам от това място да ги успокоя и да изкажа вярата си, че при създаването на държавния застрахователен монопол техните интереси ще бъдат съответно защитени, още повече, че този начин на застраховане и създаване посмъртните фондове се наложи на българската общественост, въпреки всичките възражения, които бяха правени от актюерите и от застрахователните дружества.

Няка премина сега на идеята за държавния застрахователен монопол. Тази идея съвсем не е нова. За пръв път тази идея доби гражданственост през 1850 г., когато беше поставена при Наполеон III, а след това беше реализирана в Италия от 1913 до 1923 г., когато Мусолини заграби властта и премахна монопола. А в Съветския съюз тя беше затвърдена чрез създаването на един стабилен монопол в 1925 г. Там беше поставен въпросът за деятелския кадър, който отначало беше премахнат, като се считахме за ненужен. С това се целеше да се посветят разходите по събиране на застраховките. В последствие обаче кадърът беше възстановен и сега е поставен въпросът, как той може да бъде най-рационално използван.

Когато в капиталистическите страни беше поставен въпросът за създаването на един застрахователен монопол, причините за създаването му бяха съвсем различни от тия, които имаме днес. Държавата тогава целеше чрез застрахователния монопол да създаде ресурси за себе си и да извлича печалби за сметка на застрахованите, а днес мотивът е чисто социален. Сега се цели, застрахованите български граждани да се освободят от експлоатацията и да бъдат защитени по-добре и цялостно техните интереси.

Г-н министърът на финансите изтъква предметството на монопола. С въвеждането на монопола ще се изгради единство в застрахователното дело и ще се създаде възможност за пълнова дейност, като същата ще се разпростре по-нашироко, за да обхване колкото се може повече народни слоеве. Също така монополът ще разшири своя обхват и ще постави началото на нови застрахователни клонове. Чрез монопола ще се увеличи престижът на застрахователната организация, защото зад нея ще стои държавата, ще стои целият български народ. При така разширената дейност и сумиране на застрахованите, всеки клон за себе си ще бъде по-лесно и сигурно стабилизиран и не ще се изоставят някои клонове на слепия случай, както е досега. Също така ще бъдат премахнати безвъзвратно непочтените прийоми и измами при набиране на застраховките — раздаване на подаръци, използване на странични влияния и спекулиране с някои печежи, които желат да се застраховат — само и само застрахователният агент да излезе за себе си по-голяма комисиона. Също така ще се премахнат злобедните действия на някои чужди застрахователни дружества, ще се премахне, значи, нелоялната конкуренция и ще се преградят пътят за изнасяне на нашите спестявания вън от пределите на страната ни. Чрез монопола, както е казано и в мотивите на законпроекта, ще бъдат преследвани и пресечени набраните чрез застраховка спестявания и по-широко използвани за укрепването и развитието на нашето стопанство. Ще се изземат от акционерните

дружества тия средства, които в същност принадлежат на народа и ще се вложат в стопанството, там където държавата намери, че е нужно и че е в интереса на народа, а няма да се остави, както е сега, да бъдат използвани по лично усмотрение и за частни сметки. Ще се създаде една действителна премия и ще се намали печалбата.

Въпросът за създаването на държавен застрахователен монопол е поставен не само у нас. Този въпрос е поставен и в Франция, обаче между проекта за монопола в Франция и нашия проект има разлика. Там се дава възможност на чуждите застрахователни дружества да работят, като само частните френски акционерни застрахователни дружества се монополизират.

Аз искам да обхвана основните положения, легнали в настоящия законопроект. Прави впечатление следното. Както казах и в началото на моята реч, у нас кооперативното застрахователно дело е добило големи размери и е парирало ръста на акционерните застрахователни дружества, които губят терен. И когато ние стоим твърдо на становището, че отечественофронтовската власт не само ще подкрепи, но и ще спомогне за мощното развитие на кооперативното дело, поставя се въпросът: правим ли добре, като етираме заедно с частните застрахователни дружества и кооперативните? Не би ли било по-правилно да се създаде държавен кооперативен монопол? Не би ли се привлякъл по този начин непосредствено в управлението на монопола гражданният брой застраховани български граждани и не би ли бил по-демократично устроен такъв един институт?

Ето един въпрос, над който ние трябва да се замислим, макар че г-н министърът на финансите ни даде обширни и убедителни аргументи, които са продиктували създаването само на чисто държавен монопол.

В чл. 12 от законопроекта е посочен съставът на управителния съвет на Държавния застрахователен институт. В него обаче аз не виждам представител на Министерството на търговията. А знайно е, че там се разпечават въпросите за стокосвобода, за транспорта и други застрахователни обекти. В управителния съвет на института аз не виждам също представител на актюерите и, най-важното, не виждам да са представени самите застраховани, които, естествено, имат най-голям интерес да участвуват в управлението. Аз смятам, че такова представителство е основателно.

Така както е посочен в казания член съставът на управителния съвет пораждат се въпросът: няма ли опасност институтът да се бюрократизира?

При създаването на монопола аз смятам, че би могло да се постави въпросът: трябва ли да се валоризират застраховките, сключени при мирновременната обстановка, когато се имаше предвид един размер на застрахованата сума, отговарящ на тогавашните нужди, когато застрахователните премия имаша една по-голяма стойност? За да може да се поправи една несправедливост, трябва да се зададе въпросът: сега с тази застрахована сума дали могат да бъдат удовлетворени нуждите, за които е сключена застраховката?

Критиката против монопола ни противопоставя аргумента, че щом се въведе монополът, щяла да се премахне и конкуренцията. Тази критика е съвършено неоснователна, несериозна, защото и сега фактически ние нямаме никаква конкуренция между отделните застрахователни дружества, защото техните премия са установени за всички. Конкуренцията не се проявява чувствително.

Общо взето, ние считаме, че държавата се явява като най-идеален защитник на интересите на отделния гражданин и че частната инициатива не би могла в никакъв случай да даде цялостно реализиране на големите и всеобщи задачи, възложени на застрахователното дело от новото време, което ние живеем.

Ние смятаме, че само чрез казаната нова организация на застрахователното дело у нас ще бъдат добре обезпечени пострадали от ранна, неочаквана смърт, престарелите, които вече не могат да разчитат на своя труд, селянинът за своя труд, хвърлен на полето, стоките, които евентуално биха пострадали, жилищата, които биха били опожарени, нещастията, които биха дошли от природни стихии и пр.; биха се намалили страданията, биха се отстранили нищетата и мизерията.

От името на нашата парламентарна група заявявам, че ние ще гласуваме законопроекта по принцип и се надявам, че повдигнатите въпроси ще бъдат обсъдени в комисията. (Ръкоплескания)

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Има думата народният представител г-н Кръстю Димитров Недков.

Кръстю Недков (з): (От трибуната) Другари и другарки народни представители! В изпълнение програмата на Отечественния фронт, както и трябваше да се очаква, сегашният министър на финансите е представил на нашето внимание един законопроект за държавен застрахователен институт, с който се цели цялостно и окончателно уреждане на тази материя.

Този въпрос не е нов. Неговото начало започва още от времето на първоначалния стадий на капиталистическия начин на производство и върви успоредно с неговия развой. Първите случаи на застраховки са се явили в много стари времена. Впоследствие обаче те се явяват като система в големите морски пристанищни градове на Западна Европа, като са се сключвали само сделки за застраховка на стоки, предназначени за презморски транспорт, и на кораби. Застраховките, както и самата организация на това дело, са били резултат на частния почин. Иначе не е могло и да бъде в началния стадий на общественото развитие в тази епоха, наречена либерализъм. Големата несигурност на транспорта по море по онова време, дължаща се, от една страна, на несъвършенството на корабите и, от друга страна, на неприятелски и пиратски нападения,

е извикало на живот застрахователното дело, а именно нуждата от известно компенсиране на загубите по този транспорт. В последствие, с разрастването на производителните сили на човешкото общество, застрахователното дело постоянно разширява своя обхват на действие, като обхваща сухоzemния транспорт, а също така, освен застраховките на кораби и стоки, откриват се и нови отдели, като застраховка на живот, срещу пожар и пр., както и на други форми на стопанската дейност и на обществения порядък и така застраховките придобиват социален характер.

В последствие, както в другите области на икономиката, частният начин в застрахователното дело лека-полека започва да отстъпва място на кооперативния принцип, а в последствие и на принципа на държавното вмешателство. И днес застрахователното дело в света, где повече, где по-малко, е резултат на частния, на кооперативния и на държавния принцип, в зависимост от това, в каква степен на развитие се намират тия страни в стопанско и политическо отношение. В ония страни, в които животът е все още под знака на капиталистическото господство в икономическо и политическо отношение и които се характеризират с известна назаднаост, частният начин е все още преобладаващ. Всички застрахователни институти в тези страни са резултат на частната инициатива.

За наша чест, ние в това отношение не сме съвсем изоставащи, защото у нас кооперативният принцип, който представлява една степен по-горе от частния, е вече от доста време въведен в застрахователното дело и, както ще видим, досега е дал блестящи резултати. И ако ние искаме да вървим напред не само на думи, а и на дело, ще трябва в тази област да прокараме принципите, които гарантират прогресивното разрастване на производителните сили на нашето общество и стабилизиране и затвърдяване на социалната справедливост чрез постоянно изоставяне на частния начин, прокаране по-плътнo на кооперативния принцип и даване по-широко място на държавния принцип.

Ако нуждата от сигурност извика на живот в края на средните векове застраховките по море, то тази същата нужда днес още повече ни подсказва, че е немислимо без застраховка. Защото у нас, а и в света въобще, все още е в сила принципът на частната собственост по отношение на имуществата, а и още дълго време ще бъде в сила. А чрез застраховката се внася сигурност и обезпеченост в стопанската дейност. Несигурният в бъдещето на своето предприятие стопански деятел, както и несигурният за своето изхранване в бъдеще гражданин, не могат да работят със спокойствие и с това се внася стопанска дезорганизация и малка производителност на труда.

Товага когато един търговец е сигурен, че стоките, които той изнася по море или по суша, и да погнат, той няма да изпадне в разруха, а ще може чрез премията да продължи своята стопанска дейност, той по-смело ще действа. Също така и когато един притежател на фабрика, в която е вложил целия свой капитал, е сигурен, че и да загуби своята фабрика при евентуален пожар, ще може да я възобнови, то той по-енергично ще работи и с това ще даде по-голямо производство — което е в полза не само на него, но и на цялото общество. Същото е и с всяко отделно лице, застраховано за живота си, с което то осигурява на своите наследници известно спокойствие в живота и по-голяма енергия за работа.

Застраховките почиват на принципа на взаимомощта — рискът от едно бъдещо несигурно или сигурно събитие да се понася колкото се може от по-голяма рискова общност. Създаването на бъдещи събития може да донесе пълно разорение на отделни лица и стопански единици. И затова, колкото е по-голяма застрахователната рискова общност, толкова е по-малка загубата за отделната единица. Ето защо имущественото застраховане играе извънредно голяма роля в стопанския живот, а личното застраховане — в социалния.

У нас засега тази област е застъпена и се провежда от трите принципа — частния, кооперативния и държавния. Събраните премии през 1942 г. се разпределят, както следва: частни предприятия: застрахователни дружества — 597.000.000 лв., или 31,2%, посмъртни и пенсионни каси — 270.000.000 лв., или 14%; държавни предприятия: Българска земеделска и кооперативна банка — 233.000.000 лв., или 12,2%; социални застраховки, Институт о. о. — 818.000.000 лв., или 42,6%.

Разглеждаме поотделно дейността на отделните застрахователни предприятия, допю се е до общото заключение, че частният принцип, почиващ на капиталистическия начин на стопанисване — както виждаме и от цифрите — вече окончателно трябва да бъде изоставен, като отстъпи мястото си на кооперативния и държавния. По този въпрос не се спори. Спори се само по въпроса, доколко всеки един от тия два принципа трябва да бъде въведен в застрахователното дело. Големите кооперативни застрахователни предприятия, в които рискът се развърля върху голям и неограничен брой хора, както и върху държавата, представляват една сигурна гаранция, че след създаването на събитие премията обзателно ще бъде заплатена.

Началото на застраховките у нас е сложено от чужди застрахователни дружества. Скоро след това бяха образувани български застрахователни дружества, резултат на частен начин — акционерни дружества — а след това вече идват и български дружества, образувани на кооперативни начала, и чак след миналата световна война и държавата започва да взема участие в застрахователното дело.

Положението сега е следното. У нас има чуждестранни дружества 12, български 18. Това са големи дружества. Независимо от тях у нас има образувани и малки застрахователни дружества, в които са включени разни взаимноспомогателни каси, посмъртни каси и други подобни на общ брой 126. От големите дружества акционерни са 11, кооперативни 7. И имаме 12 чуждестранни дру-

жества, които почиват на акционерни начала. Големите дружества, български и чуждестранни, кооперативни и акционерни, към 31 декември 1942 г. — цифрите се посочиха от г-н Юруков и аз мога да не ги припоптарям — са имали: българските дружества, 18 на брой, акционерни и кооперативни, актив в ценни книги, заеми срещу застрахователни полици и срещу ценни книги, земи срещу ипотеки, недвижими имоти, наличност във влогове и текущи сметки в банки, непогасени разноси, разни активи всичко 2.340.751.000 лв., а 12-те чуждестранни дружества към посочената дата имат всичко активни 367.206.000 лв.

Чуждестранните дружества вследствие своята дейност в нашата страна ежегодно изнасят от страната големи суми, толкова необходими за нас. Така в 1942 г. само те са изнасяли от нашата страна под формата на събрани премии, комисиони, други доходи и пр. общо сумата 123.137.000 лв.

Посочените български и чуждестранни дружества имат следното положение на пасивните си пера към 31 декември 1942 г.: основен капитал — 153.250.000 лв.; запазен фонд и специални фондове — 231.238.000 лв.; математически резерви и пренос по премии и живот — 2.010.506.000 лв.; премии по други клонове — 171.325.000 лв.; фонд „Дивиденди“ на застрахованите — 5.678.000 лв.; неуредени загуби — 138.094.000 лв.; разни пасиви — 278.233.000 лв., които представляват ценности и наличности на тези дружества.

От посочените по-горе цифри се вижда колко много в нашата обществен живот е застъпен принципът на осигуровките, като се има пред вид при това, че тук не са посочени застраховките под фонда „Обществени осигуровки“ и малките застрахователни дружества.

Ясно личи от посочените от мене цифри, особено що се касае до акционерните дружества, каква грамадна част от нашия национален доход се държи в ръцете на частни акционерни предприятия и се ръководи от тях, а от друга страна също така много ясно личи каква голяма е разликата между действителния и основния капитал на дружествата. Състоянието на тия дружества за един кратък период се е увеличило десеторно и много повече, без оглед на онова, което са изразходвали по поддържането си. Оттук може да се извади правилният извод, че основният капитал в застрахователното дело не играе никаква роля, а също така, че вложенят капитал в частните акционерни застрахователни и презастрахователни предприятия се използва за експлоататорски цели и остава нерентабилно използван. От посочените цифри се вижда, че голяма част от капиталите се влагат в недвижими имоти. И ако е вярно, че инвестирането на капиталите в недвижими имоти е гарантирано, сигурно, то също така е вярно, че това инвестиране е перентабилно. Същото се отнася и до вложането на капиталите в ценни книги, в заеми срещу застрахователни полици и в земи срещу ипотеки. Изобщо доходността от вложените капитални на застрахователните и презастрахователни дружества — което според сегашния закон е допустимо само в ценни книги, ипотечни заеми, заеми срещу застраховки, недвижими имоти и влогове в банките — е средно едва 5-6% за 1942 г.

От друга страна от приведените по-горе цифри за чуждестранните акционерни застрахователни и презастрахователни дружества се вижда, че една голяма част от нашия национален доход ежегодно се излива в касите на чуждестранните акционери и с това увеличава тяхното богатство, а намалява нашето национално богатство. След като констатирах, че основният капитал в застрахователното дело не играе почти никаква роля, ние можем да направим и извода, че на нас не ни са необходими чужди капитални за застраховки. А че това е така се вижда от отношението между основния капитал и активите в нашите кооперативни застрахователни дружества, напр. „Еземи“ има основен капитал 500.000 лв., а всичко актив 1.230.000 лв.; „Задруга“ няма никакъв основен капитал, а има актив 47.354.000 лв.; „Учителска каса“ няма никакъв основен капитал, а има актив общо 228.539.000 лв. запазен фонд 7.000.000 лв., математически резерви 205.000.000 лв.; Чиропиянското дружество няма никакъв основен капитал, а има актив 834.349.000 лв., запазен фонд 70.932.000 лв. и математически резерви 672.754.000 лв.

На нас ни е добре известно по какъв начин досега се събираха средствата за тия дружества. Ние можем да кажем, че досегашните начини за събиране на застраховки бяха твърде непристоен. Стигаше се до постоянни пазарлъци от разни агенти на разни дружества по села и градове, с които пазарлъци авторитетът на деятелите беше сведен до нула. Не само това, но дори и самите централни на дружествата, а стремеха си да обхващат повече застраховки, се конкурираха помежду си в отстъпките, които ще направят на разни лица или дружества по отношение на вноски и по отношение на сроковете за изплащане. Вследствие на това вярата в сигурността, гаранцията, която даваша дружествата, се твърда много разколебана. Някои дружества не изплащаха добросъвестно застрахованите премии и се стигаше до безконечни спорове по съдилища по отношение на оценките по случай на събитие и по отношение величината на премията. Застрахователите, а особено застрахованите изпадаха във всевъзможни претворения и спорове, поради което някои дружества поставяха застрахованите наявна а бедствено положение. След като са материално разорени от постигналото ги положение, следваше да харчат много средства по съдилищата за извоюване на премията.

Едно единствено възражение се повдига срещу държавната и кооперативната форма, а именно, че действуват бюрократично, бавно, когато целта на застраховките е бърза помощ. Това би било така, ако в това ново учреждение, което се създава сега, се действа по досегашните начини на работа в държавните учреждения. Но ние ще вървим по нов път, който сега трасираме и от който още не са изчистени тръните и камъните, които ни спъват. Ние обаче имаме всичкото основание да вярваме — за което имаме вече предпоставки — че утре няма така да върви. Още по-

вече, че тук липсва спекулативният елемент, който е основата на частния капитал, който дава като резултат посочените по-горе нескончаеми съдебни процеси, спорове, разпрани и накрая — форми грабежи. Тия неща ние намираме, че в новия обществен порядък не могат да имат място. Както не могат да имат място и взаимностните застрахователни и презастрахователни дружества, на които единичната цел е да се обогатяват за сметка на българския народ, така също не могат да имат място и българските частни застрахователни дружества, които имат същата цел. Те се явяват като чиста форма на капиталистическа експлоатация.

Сегашните застрахователни дружества поддържат един тежък бюрократичен апарат от чиновници и дейтели, за които само за 1942 г., както се посочи вече, за заплати и възнаграждения са похарчили над 100.000.000 лв. — сума твърде голяма, внушителна, която е за сметка само на застрахования. С половината само от тази сума би могло да се подготви и поддържа един високо квалифициран деятелски и канцеларски кадър, който би издигнал този институт на подобаваща висота.

От друга страна, като имаме пред вид тежкото положение, в което се намира нашата страна, стопанската разруха, предизвикана от фашисткото управление, и резултатите от войната, ние не бихме могли да осъществим програмата на Отечествения фронт, ако нашата държава не разполага с достатъчно материални средства и с достатъчна свобода за правилното им оползотворяване.

За да може нашата държава и правителството на Отечествения фронт да изпълнят всенародните искания за строежи, необходимо е всички капитални, плод на народен труд, да бъдат в ръцете на самия народ и чрез неговото правителство да бъдат правилно оползотворени. Истинско престъпление бихме извършили, ако останем така събраните в разни спекулантски дружества народни средства, изработени с пот и кръв, още да стоят в ръцете на разни акционери, наши и чужди потосмукачи, да продължават да си служат с тях за продължаване на своята експлоататорска дейност, а да не бъдат изzeti и поставени на разположение на народното правителство на Отечествения фронт, с които то да има възможността да построи юзини, лечебници, заводи и санаториуми за създаване на благоденствие на народа. Народните средства да се върнат на народа!

Засега действащите закони не предвиждат такова нещо. Досегашният начин на застраховане е регламентиран от няколко закони. На първо място стои търговският закон, в който материално застраховките е обхваната от членове 466 до 526 включително, в който ни дава общи положения; след това се яви законът за държавния контрол върху частните застрахователни предприятия от 1927 г., съответно изменяван; също законът за застрахователните дейтели, законът за обществените осигуровки от 1941 г. и други законоположения, легнали в основата на специални закони по отношение професионални или идейни организации. Времето налага тяхното изменение за даване народностен характер на застраховането, което вече е такова. А за да добие своя истински народен характер, следва и народът чрез свои представители да участва в управлението на този институт, който се създава. Народът сега участва в управлението на няколко кооперативни застрахователни дружества. Трябва, значи, да участва и в управлението на тоя институт.

Че действително застрахователното дело представлява общонароден интерес се вижда само от следните няколко факти. Достатъчно е да спомена, че в някои от малките застрахователни дружества членуват грамаден брой членове: в Българския работнически съюз — 41.314 члена, в кооперация „Българска захар“ — 16.900 члена, в Съюза на запасите подофицери — 18.000 члена, в Мювната организация „Сокол“ — 50.500 члена, а сега 70.000 души. Или общо във всички малки застрахователни дружества в нашата страна, по разните клонове и видове застраховки, броят на застрахованите надминава 234.000 души. Ето това обстоятелство наистина ни показва, че застрахователното дело има масов характер и все пак е недостатъчно развито и недостатъчно застъпено у нас. Не е достатъчно застъпено, защото, както видяхме, големите застрахователни дружества работят изключително за печалба и лични облаги на своите акционери и членове.

Тук съм задължен да отбележа, че основите, на които е поставено застрахователното дело засега, го правят извънредно много скъпо. Само за 1942 г. разносните и данъците на застрахователните дружества срещу събрани премии 814.442.000 лв. са следните: данъци 5%; производствени разноси 20.1% — те са за асигнация, за деятелки, за възнаграждения, за последнически и пр., общи разноси 12.4%. Или всичко 37.5% от премията отива за разноси по издържането на тия предприятия. Наистина това е една твърде внушителна сума.

Досегашният начин на събиране застраховки върви по три системи: система на публичитета, нормативната система и комисионната система. У нас не може в никакъв случай да бъде изхвърлена никоя от тия системи; следва и при новото уреждане на застрахователното дело да бъдат застъпени както доброволното участие, така и задължителното участие. Доброволното участие може да бъде постигнато най-лесно чрез деятелите. Деятелският институт у нас, както вече посочихме, е недостатъчно квалифициран и не е достатъчно контролиран. В Съединените щати има специални учители, които подготвят застрахователни дейтели. Същото нещо е в Швейцария; и особено то е застъпено в Съветския съюз.

Намираме, че и у нас институтът на деятелите трябва да бъде правилно поставен, като се отворят специални школи, които да ни дават един високо квалифициран персонал от дейтели. Деятелът трябва да убеди гражданина, че истинна застрахователното дело е от полза както за отделния индивид, така и за държавата, и да

не остава впечатлението в застрахования, че е предмет на изнудване и ограбване.

Необходимите средства за това, както споменах, ще бъдат по-малко от половината от това, което сега се изразходва за заплати и възнаграждения на дейтели и персонал.

Що се касае до обсега на действие, който този закон ще има, намираме, че той може да обхване и института на презастраховките, както и някои от застраховките на професионалните организации. По този въпрос ние в комисията ще изложим по-подробно своето становище.

Като имаме пред вид голямата ползотворна роля, която ще играе в нашия стопански живот този държавен застрахователен институт, че той ще внесе абсолютна сигурност в застрахователното дело и с това ще създаде стопански стабилитет и гаранция за всички ония, които биха пожелали да застраховат своите имущества, че ще бъдат непременно правилно и точно оценени техните загуби и своевременно ще получат застрахователните премии, за да могат да продължат своята стопанска дейност незабавно; като имаме пред вид социалния характер на този институт, че той ще спомогне за моралното издигане на нашето общество, ние намираме, че законопроектът е много навременен и че той ще намери добър прием в българския народ.

Ето защо от името на земеделската парламентарна група аз заявявам, че ние по принцип ще гласуваме предложението законопроект, като в комисията ще предложим съответни изменения. (Ръкоплескания)

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Има думата народният представител д-р Иван Пашов.

Д-р Иван Пашов (к): (От трибуната) Другари и другарки народни представители! Внесен е от министъра на финансите и поставен на разглеждане законопроектът за държавен застрахователен институт.

Не е първа, нито пък ще бъде последна нашата страна за установяване монопола на застрахователното дело. Историата на монопола на застрахованията е дълга. Тя датира отпреди повече от 100 години. Въпросът е бил повдиган още при царуването на Наполеон III в Франция, но положително разрешение не е получил. В различни времена и страни въпросът е бил поставян на разглеждане и изоставян. Винаги при поставянето на този въпрос се е дохождало до събираването на частно-правни капиталистически и държавно-финансови интереси. Застрахователната дейност в някои страни пък изцяло е била в ръцете на чуждестранни предприятия, в което трябва да се търси подбудата за премилване към монополизирани на застраховането. Такъв случай имаме в Уругвай и Чили. Застрахователната дейност в тия две страни е била в ръцете главно на английски дружества. През 1912 г. монопол на застраховането е бил въведен в Уругвай, а през 1916 г. — в Чили, но след много енергичната намеса на Англия в полза на своите дружества монополът е бил изоставен.

У нас въпросът за монопола на застрахователното дело, както другарят министър изтъкна, е повдигнат още в 1901 г. В продължение на своето историческо развитие въпросът за монопола на застраховането не престава да се изтъква на вниманието на отговорните фактори и особено на вниманието на управляващите в демократичните страни, дето се държи сметка за интересите на трудещите се широки народни маси и тия на страната.

След последната световна война монополът на застрахователното дело бе прокаран в Франция и Чехословакия. Уверен съм, че няма да се закъсне с прокарването му и в много други страни.

С законопроекта за създаване на държавен застрахователен институт в нашата страна се отговаря на големия за това повик на широките народни маси и се изпълнява едно от програмните искания на Отечествения фронт.

Знайно е, че застраховането има за цел да внесе стопанска обезпеченост в дейността на човека. Чрез него се премахват до голяма степен стопанските последици от неизвестностите и опасностите, които съпровождат всяка дейност и могат да я спрат временно или постоянно, като: пожар на сгради, машини, стоки, материали, повреди при пренасяне на стоки, градобитията, смърт на добитък и т. н. Но подобни случаи могат да засегнат и човека: болест, злополука, инвалидност, смърт. Ето всичко това е предмет на застраховането, чрез което се осигуряват стопанските последици от неизвестностите и опасностите, съпровождащи човешката дейност.

Безспорно е, че чрез обезпечаването на частната стопанска дейност застраховането дава отражение и в народно-стопанската дейност. Застраховането дава възможност за възстановяване на пострадалите частично или изцяло частни стопанства. Без това пострадалите стопанства, увеличавайки се от година на година, биха паднали изцяло в тежест на народното стопанство. Очевидно е застраховането се цели разрешението на социално-стопански проблеми.

Застрахователното дело у нас досега бе оставено на частния почин. Искам да кажа, че то не е монопол на държавата. У нас се наброяват над 30 акционерни и кооперативни застрахователни дружества, без да се смятат посмъртните каси, които са повече от сто. Няма никакво съмнение, че частният почин под формата на взаимнопомощта на първо място като цел си поставя печалбата. Това важи особено за акционерните дружества.

Ежегодно както чуждестранните, така и българските акционерни дружества раздават големи и големи печалби в формата на дивиденди, независимо от твърде големите заплати, плащани на директори и друг висш персонал. Разполагам със сведения за раздаваните дивиденди от осигурителните дружества „Балкан“ и „Бъл-

гария". Няма да цитирам таблиците за раздадените дивиденди по различните клонове: транспорт, пожар, живот и т. н. Достатъчно е да спомена, че за различните отчетни години е раздаван дивидент: 14, 16, 18, 20, 28, 30; 35; 44, 46, 50% и повече процента. За да не излезе на показ пред обществото раздаваният дивидент, както в чужбина, така и у нас, се правят други машиниции. Обикновено, щом дивидентът надхвърли 20%, увеличава се капиталът — без, разбира се, да се внася — и по този начин процентът формално се намалява, а фактически си остава същият.

Обикновено в управлението на акционерните дружества се настаняват близки и роднини, които се облагодетелствуват с големи заплати. Разполагам с данни за няколко акционерни дружества в страната, които няма да изброявам, от които данни се вижда какви големи заплати и възнаграждения се плащат особено на директорите.

Акционерните дружества става и нещо друго. Както е известно, към всяко дружество има различни отдели, клонове: клон „Живот“, клон „Пожар“, клон „Транспорт“, клон „Злополука“ и т. н. Да кажем, насрочва се заседание на управителния съвет и се смята, че заседанието е едновременно по всички клонове, и понеже заседателните обикновено са големи за едно заседание, всеки от заседаващите ще получи по няколко хиляди лева. Няма защо да се чудим, защо при внасяне на законопроекта особено много плащат представителите на акционерните дружества и защо бият тревога да не се плащат акциите им по номинална стойност.

Смятам за необходимо да ви процитирам още един факт. Дружество „Балкан“ е образувано през 1897 г. с един капитал от 2.000.000 лв., който е вносен напълно едва през 1923 г. Няма никакво съмнение, че дружество „Балкан“ днес има стотици, ако не и повече милиона лева. Това иде да ни покаже, че при застрахователната дейност не е необходимо да бъдат събрани големи капитали. Средствата се събират от застрахованите.

Всеизвестно е, че дейността на чуждестранните застрахователни дружества се отразява върху стопанската дейност в страната. Поменах преди малко за ролята на чуждите дружества и капитали в Уругвай и Чили, по това не е само там — това е навсякъде. Нека спомена, че застрахователното дружество „Юнион“ след първата световна война поиска от Българската народна банка да му бъдат валоризирани 15.000.000 лв. А знайно е, че това са пари на български граждани и гражданки, застраховани при дружеството, това са български левове. Осигурителното дружество „Австрийски феникс“ преди няколко години фалира, изпадна в несъстоятелност, с 7.000.000.000 лв. загуби, и от това най-много пострадаха Югославия, Полша, Унгария, Чехия, България и други страни. Застрахователното дружество „Ню Йорк“, което на времето трябваше да ликвидира с 80.000.000 лв., заплати едва 14—15 милиона лева. Ето по какъв начин са изсмуквани жизнените сокове на българското стопанство и народ.

Другари и другарки народни представители! Внесенният законопроект е повече от навременен. Смятам, че даже с него се закъсня. Чрез предложението държавен застрахователен институт, макар и автономен, новата отечественофронтовска държава ще поеме в собствените си ръце това голямо застрахователно дело. Интересите на българските граждани и гражданки, интересите на целия български народ ще бъдат запазени и гарантирани, те няма повече да бъдат излагани на рискове. Застрахователната дейност в страната, вместо да бъде разхвърлена между толкова акционерни и кооперативни дружества, ще бъде обединена в един единствен мощен институт. Събраните на толкова места народни средства ще бъдат обединени и ще могат рационално да бъдат използвани и хвърлени в строежи за изграждане на нова, цветуща и благоденствуща отечественофронтовска България. Ще бъде премахната конкуренцията, която често пъти е придружена с измама. Много са случаите, дето при подписване на застрахователния договор, подписката, са укривани клаузи от съществено значение, които, ако са били известни на застрахования, едва ли той би се решил да подпише такъв договор.

Създаването на държавния застрахователен институт според мен ще бъде начало за реализирането на една голяма идея: всички български граждани и гражданки, достигнали определена възраст, да могат да получават застрахованата сума в форма на пенсия. Това е само една идея, която не е нереализуема. Тя е осъществена в някои страни, например в Швеция. Това обаче сега не е и не може да бъде предмет на внесенния и поставен на разглеждане законопроект. Тоя въпрос изисква основно и възрастно проучаване, което сигурно ще бъде направено от бъдещия управителен съвет на института. Държавата отдавна се е погрижила за своите служители, като им е осигурило пенсия. Защо тогава новата отечественофронтовска държава да не помисли и разреши въпроса за всички свои граждани и гражданки?

Със създаването на държавния застрахователен институт и поставянето му на здрави основи ще се повдигне доверието на широките народни маси към застрахователното дело. Единното държавно застрахователно предприятие ще даде възможност за по-скорошното осъществяване на част от големия държавен план и реализиране по-скоро на програмата на Отечествен фронт, с което ще се създаде благоденствие за целия трудещ се български народ.

Другари и другарки народни представители! След тия няколко думи ще си позволя да направя няколко бележки по самия законопроект, които да се имат пред вид от комисията, за да не останат някои празнини.

В чл. 20 на законопроекта се казва, че институтът ще си служи с печалби. Известно е, че и досега застрахователните дружества за набавието на нови застраховани си служат с дейности. Даденият апарат на всяка цена трябва да бъде запазен, и то на базата на комисията, която е било досега. Иначе ще се създаде

един апарат без стимул и резултатите ще бъдат крайно лоши. Досега деятелите от различните дружества често пъти бяха в изключителна и пакостна конкуренция; при единния застрахователен институт последната ще бъде премахната.

Най-важният орган на института безспорно е управителният съвет. Но така както той се излъчва по законопроекта, страхувам се да не създадем един крайно бюрократичен апарат. С дейността на управителния съвет и правилното функциониране на института ще се утвърди вярата у широките народни маси, че и държавата може, трябва да бъде и е добър стопанин.

С института ще бъдат засегнати интересите на широк кръг народни маси. Намирам, че масовите организации, които представляват голямата част от българския народ, трябва да бъдат представени в управителния съвет. Няма съмнение — а и практиката го доказва — че ежедневната работа на института, която няма да бъде малка, ще се върши от управителя, подуправителя и директорите. Управителният съвет ще дава само общите линии, задачите и плана на предстоящата дейност.

Искам да се спра с няколко думи върху друг един въпрос. В законопроекта не е оточено как именно ще се премине през преходния период. Нека това се има пред вид от комисията. Така както е в законопроекта, явява се един мъртъв период. А това не бива така да се остави. Застраховането е сложен проблем. Нека си послужи с пример. Трябва да се извърши застраховка по клон „Транспорт“: стоките ще пътуват, необходимо е да се осигурят, трябва договорът (полицията) да се подпише. Но застрахователният куван, влязъл е в законна сила, управителният съвет не е още конституиран, управител и подуправители още не са назначени, акционерните дружества са в ликвидация по закона, но ликвидатор още не е назначен, кооперативните дружества престават да действуват като такива. Кой тогава ще подпише договора? Ето това положение да се има пред вид от комисията и законопроектът в това отношение да бъде оточен.

В самия законопроект се казва за разните посмъртни каси, че по доклад на управителния съвет на института — това е в забележката към чл. 6 — Министерският съвет може да разреши да съществуват каси досега. Всички посмъртни каси са поставени на базата на самоиздръжката и понеже са крайно разнообразни, мисля, че включването им в института засега само ще усложни работата му. Но всички тия каси действуват непрекъснато. Пита се тогава: до доклада на управителния съвет на института и до произнасянето на Министерския съвет, как те ще действуват, кой ще подписва необходимите договори и книжа, кой ще изплаща сумите на семействата на починалите? Ето въпроси, които трябва да се имат пред вид и се разрешат от комисията, за да бъде законопроектът оточен.

Понеже в законопроекта е казано, че всички каси преминават към института, смятам, че забележката, към чл. 6 трябва да получи друга редакция и да се оточни, кои каси кога ще преминат към института. Така напр., смятам, че взаимнозастрахователната каса на адвокатите — тук не се касае за посмъртната каса — в никой случай не може да намери място в института, защото тя е на базата на самоиздръжката, набира средства от самите си членове, създава фонд и отпуща пенсия на адвокатите. И тя би намерила място към пенсията, но в никой случай не е предмет на застрахователното дело и не може да бъде причислена към държавния застрахователен институт. Тя трябва да отиде към пенсионния фонд, понеже е каса, която събира средства за даване пенсия на адвокатите. То е все едно и също, както държавата прави удържки от заплатите на своите служители и след туй ги внася в пенсионния фонд и след определено изслужено време им дава пенсия. Така също и тук адвокатите плащат членски вноски, събират се суми и след определена възраст и определено време, определен срок на адвокатстване им се дава пенсия.

Един народен представител: И марки лепят.

Д-р Иван Пашов (к): Да, то е членски внос. И марката, и онова, което дават, е все членски вноски. Марката е удържка от онова, което адвокатът изкарва.

Министър д-р Иван Стефанов: За сметка на клиентите.

Д-р Иван Пашов (к): Другарят министър повдига тук един въпрос. Вярно е, че често пъти някои адвокати злоупотребяват с така наречените псевдоарни марки, които се лепят на всяка книга, която адвокатът подава. Често пъти адвокатът използва клиента и му казва: „Дай за пълномощно, дай за заявление“ и т. н. Но затова е предвидена пък строга санкция. Ако бъдат заловени в това, адвокатите се наказват. Това, че имало злоупотребления, още нищо не значи.

Министър д-р Иван Стефанов: Не съм чул за такива наказания ния досега.

Д-р Иван Пашов (к): Като го заловят, ще го накажат.

С настоящия законопроект се прави една смела крачка за приложението на програмата на Отечествен фронт и следователно един голям принос за изграждането на нова, свободна, независима, демократична и цветуща отечественофронтовска България. (Ръкоплескания)

Забелявам, че парламентарната форма на българската работническа партия (ком. партия) единствено ще гледва за себе си по принцип, с пожеланието, в комисията да се направят съответните поправки и допълнения. (Ръкоплескания)

Председателствуваш д-р Пенчо Костурков: Други записани оратори няма.

Ще пристъпим към гласуване на законопроекта на първо четене. Които приемат на първо четене законопроекта за Държавен застрахователен институт, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Точка втора от дневния ред — първо четене на законопроекта за изменение и допълнение на закона за длъжностите, цензовете, заплатите и възнагражденията на държавните служители — няма да можем да разгледаме, поради туй, че парламентарните групи още не са разгледали законопроекта и не са определили своите оратори.

Затуй предлагам да вдигнем заседанието, като за утрешното заседание предлагам следния дневен ред:

Първо четене на законопроектите:

1. За изменение и допълнение на закона за длъжностите, цензовете, заплатите и възнагражденията на държавните служители.
 2. За сключване заем в размер на 300.000.000 лв. от Б. з. к. банка, за изплащане на отчуждени и закупени земи и сгради от Министерството на земеделието и държавните имоти.
 3. За изменение и допълнение на закона за застрахователните дейтели и дейността по набавяне на застраховките.
 4. За превръщане в лева на сключените в чужда валута житозастраховки при застрахователните дружества в страната.
- Които г-да народни представители присмат предложения от бюрото на Народното събрание дневен ред за утрешното заседание, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Вдигам заседанието.

(Вдигнато в 18 ч. 55 м.)

Подпредседател: Д-Р ПЕНЧО КОСТУРКОВ

Секретари: { ЛЮБЕН ГЕОРГИЕВ
ТОДОР ТИХОЛОВ

Началник на Стенографското отделение: ДОНЧО ДУКОВ